MINISTERUL DE INTERNE

D.S.T. ridică vălul

MINISTERUL DE INTERNE

D. S. T.
RIDICĂ
VĂLUL

Pentru uzul lucrătorilor de securitate

Nr. 352

SERVICIUL EDITORIAL, PRESĂ ȘI PROPAGANDĂ
ÎN RÎNDUL POPULAȚIEI

1977

Traducere realizată de cpt. VIRGIL ANTONOVICI
Coperta executată de mr. VICTOR JERCA

„D.S.T. ridică vălul" este una dintre multele lucrări inspirate din activitatea de spionaj și contraspionaj, dar, în același timp, una din puținele ai căror autori s-au numărat ei înșiși printre participanții la evenimentele relatate. Această situație este, cel puțin în cazul de față, un avantaj, deoarece lucrarea reflectă, în mod pregnant, optica specialistului, a șefului de rețea de spionaj și, mai ales, a conducătorului unor importante organe de contraspionaj, calități pe care le-a avut, pe parcursul a aproximativ două decenii, Roger Wybot, autorul cărții.

Evocînd momentele cele mai semnificative ale acestei activități, diverse aspecte ale luptei acerbe desfășurate pe plan informativ și contrainformativ de o parte din forțele angajate — într-un fel sau altul — în cel de-al doilea război mondial — Germania, Anglia, Franța de sub conducerea guvernului de la Vichy și patrioții francezi grupați în jurul generalului de Gaulle —, relatînd cîteva dintre cazurile cele mai importante rezolvate în perioada respectivă, precum și după război de organele de contraspionaj pe care le-a condus, amintind unele din dificultățile întîmpinate, diferitele erori comise și exprimîndu-și concluziile la care a ajuns, precum și opiniile cu privire la modul cum trebuie (sau cum nu trebuie) să se procedeze în anumite situații operative, autorul a reușit să ofere o lucrare ce prezintă, fără îndoială, interes și pentru aparatul nostru de securitate, ea îngăduind desprinderea unor învățăminte utile, ce pot contribui la perfecționarea pregătirii de specialitate.

Este astfel demnă de reținut preocuparea pe care o manifesta Wybot încă din anii războiului pentru asigurarea eficienței activității de contraspionaj prin perfecționările succesive aduse structurii organizatorice a aparatului din subordine, modernizarea continuă a mijloacelor sale tehnice, lărgirea ariei de preocupări etc. Așa, de exemplu, la sfîrșitul anului 1944 creează în cadrul D.S.T.-ului (Direcția supravegherii teritoriului, organ de contraspionaj nou înființat și pus sub conducerea sa), un compartiment (Serviciul de documentare) care, pe lîngă alte sarcini, o avea și pe aceea de a face previziuni asupra metodelor și obiectivelor de viitor ale dușmanului, orientare a cărei valoare a fost apoi confirmată cu prisosință de practică.

Dealtfel, nu a fost singura dintre preocupările lui validate de viață. Merită a fi amintite în acest sens măsurile riguroase pe care le-a luat pentru asigurarea compartimentării muncii, normele ce le-a instituit cu privire la evidența rețelei, relațiile dintre cadre, conduita în muncă etc., în scopul evitării desconspirărilor, eforturile — încu-

nunate de succes — depuse pentru lărgirea colaborării cu alte organe ce concurau la realizarea siguranței statului francez, accentul pe care-l punea pe verificarea informațiilor obținute și a persoanelor din rețea etc.

Se impun de asemenea atenției opiniile sale — ce se convertesc uneori într-o autentică pledoarie — în favoarea unei munci de anchetă bazate pe rațiune, răbdare, competență, conduită civilizată, utilizarea unei tactici adecvate și exploatarea cu pricepere a materialelor informative, a mijloacelor de probă, a contradicțiilor din declarațiile obținute etc.

Chiar și aspectele negative pe care le relatează — adversități întîmpinate la diferite niveluri față de activitatea și existența D.S.T.-ului, tendința subordonării sale de către organele care dețînuseră, pînă la crearea sa, atribuții ce-i fuseseră apoi conferite lui, sectarismul practicat de diferite organe cu care ar fi trebuit să coopereze în probleme de interes comun, conflicte de competență cu acestea, corupția unor polițiști etc. — nu sînt lipsite de utilitate pentru aparatul nostru, cu condiția ca, în desprinderea concluziilor ce se impun, să se dovedească, bineînțeles ca și pe parcursul celorlalte pagini din lucrare, discernămîntul necesar, aspectele respective fiind, în esență, specifice orînduirii capitaliste.

Dealtfel, deosebit de concludente în acest sens sînt aspecte ca atacul întreprins de D.S.T. asupra unei închisori din propria țară, preferat alternativei unei colaborări defectuoase cu forurile ce răspundeau de activitatea ei, împiedicarea chiar de către poliție a aparatului din subordinea lui Wybot să continue urmărirea unor infractori etc.

Fără îndoială că, dată fiind multitudinea aspectelor abordate, cititorii vor avea posibilitatea să desprindă — în afara concluziilor punctate în această scurtă introducere — numeroase altele, care, sperăm, vor contribui la perfecționarea cunoștințelor lor de specialitate, efect, dealtfel, scontat prin publicarea unor asemenea materiale.

Lt. col. CÂMPEANU MIRCEA

ÎN DUBLĂ POSTURĂ

Mînați de același gînd, după dezastruoasa înfrîngere a armatei franceze, mai mulți patrioți care se grupaseră în jurul colonelului Groussard — unul dintre cei care, atît timp cît fusese în grațiile Vichy-ului, folosise funcția sa pentru a acționa împotriva ocupanților germani — se îndreptară spre sudul Franței, cu scopul de a încerca să treacă Pirineii. Speranțele lor se năruiră însă repede : peste tot mișunau polițiști, informatori, persoane care făceau oferte suspecte de facilitare a trecerii frontierei. Colonelul Groussard, ascuns într-o vilă a unui prieten, aștepta și el nerăbdător să ajungă la Londra, avînd o misiune foarte importantă de executat. Pivnița casei în care locuia servea drept cartier general și, totodată, de loc discret pentru întîlniri cu emisari. Acolo l-am întîlnit pe Pierre Fourcaud, șeful unei rețele de spionaj antinaziste. Om cu mult farmec și putere de convingere, s-a prezentat cu siguranță de sine :

— Maiorul Fourcaud, trimis extraordinar al generalului de Gaulle !

Ne-am pus toate speranțele în acest voluntar din primul război mondial, care acum, din nou, era prezent în rîndurile luptătorilor pentru libertatea Franței. Vitalitatea, buna dispoziție și optimismul lui debordant făceau minuni asupra spiritelor noastre deprimate. Auzind că vrem să ajungem la Londra, ne-a spus :

— Puteți să mergeți acolo, dar ar fi mai multă nevoie aici de oameni de nădejde. Trebuie să organizez rețele în Franța. Echipa dumneavoastră mi se pare legată, dinamică, capabilă. Vreți să mă ajutați ? În momentul de față sînteți de o sută de ori mai folositori aici. Voi vorbi despre dumneavoastră la Londra, unde trebuie să mă deplasez peste puțină vreme.

Nu ne prea surîdea propunerea, dar impresia puternică pe care ne-o lăsase ne-a convins să formăm prima sa rețea informativă în Franța. A trasat fiecăruia dintre noi sarcini precise, menționînd însă că, din punct de vedere material, va trebui să ne descurcăm cum vom putea, el neavînd bani.

M-a numit șeful rețelei, promițîndu-mi că va interveni la prietenii lui spre a fi reintegrat în armată. Am obținut astfel un post la Marsilia, în serviciul de contraspionaj al guvernului de la Vichy. Acesta a constituit primul meu contact cu un asemenea organ.

Sarcina trasată acestui serviciu era să descopere și să urmărească elementele gaulliste, în care scop folosea cenzura informativă, mijloace de ascultare secretă, colaborarea cu poliția, jandarmeria etc.

Datorită faptului că centraliza informațiile și avea mînă liberă să rețină pe oricine, acest serviciu juca un rol capital pentru guvernul de la Vichy. Comanda era încredințată lui Jonglez de Ligne, flancat de principalii săi colaboratori : căpitanii Rolland și Baggio.

Încă de la început mi-au lăsat impresia unor patrioți care acționau împotriva ocupanților germani, urmărind agenții infiltrați de aceștia. Cum vor reacționa oare — mă întrebam — cînd își vor da seama că eu lucrez pentru Londra ? Munca mea dublă nu va putea să scape mult timp perspicacității lor. Într-adevăr, unii dintre ei au sesizat curînd realitatea, dar nu au lăsat să se observe acest lucru.

Mai mult, nu numai că nu mă jenau, dar voiau chiar să-mi dea posibilitatea extinderii activității mele, să protejez agenții ce acționau împotriva nemților, să-mi consolidez rețeaua. Poate tocmai de aceea îmi încredințaseră sarcina de a mă ocupa de agenții aliaților și ai gaulliștilor care își desfășurau activitatea în regiunea Marsiliei.

Aceasta îmi oferea posibilitatea să-i procur informații de valoare lui Fourcaud pentru a le transmite la Londra. Totodată, dacă identificam agenți gaulliști sau de-ai aliaților, întîi îi preveneam, apoi, după ce dispăreau, informam poliția de la Vichy. Așa am procedat cu faimosul „Saint-Jacques", pe numele său adevărat Maurice Duclos, unul din luptătorii de frunte ai Franței Libere, trimis de Londra să creeze rețele pe Continent la fel ca Fourcaud.

Întrucît situația ce se crease era de asemenea natură încît trebuia să trec la arestarea lui, am avut grijă ca, înainte de a acționa, să-l avertizez, pentru a-i da posibilitatea

să dispară. Cu această ocazie însă el m-a informat despre existența unui radioemițător utilizat de Marie-Madeleine Fourcade, care lucra pentru englezi. În această situație, am trimis imediat un om sigur să-l demonteze, după care m-am prezentat la comisarul-șef al Marsiliei, Osvald.

— Chiar acum, i-am spus eu, am descoperit prezența unui emițător foarte suspect. Gaulliști, desigur...

După felul dezgustat în care m-a privit mi-am dat seama că Osvald, fără a fi gaullist, era totuși un patriot, un antigerman. Deși nu părea grăbit să meargă, eu îl tot îndemnam :

— Dacă vrem să punem mîna pe aparat, nu trebuie să pierdem nici un moment.

Osvald își ascundea cu greu disprețul față de mine... Peste ani de zile el va lucra sub conducerea mea în Direcția de Supraveghere a Teritoriului (D.S.T.) ca șef al serviciului care se ocupa de Algeria. Își va fi închipuit el oare vreodată că promovarea sa în D.S.T. s-a datorat tocmai acestei atitudini în problema emițătorului ?

Cînd am descins la locul cu pricina, Osvald a răsuflat ușurat, întrucît aparatul, ca și cei care îl foloseau dispăruseră.

Datorită „descoperirilor" pe care le fac, numele meu devine atît de cunoscut, încît maiorul Paillole, remarcabilă personalitate în serviciile secrete de la Vichy, mă invită să lucrez alături de el. Acest Paillole conducea o societate agricolă din Marsilia, în spatele căreia se ascundea de fapt un serviciu de contraspionaj clandestin creat de guvernul de la Vichy, pentru ca, prin intermediul lui, să poată depista agenții nemților din teritoriul ocupat sau liber al Franței, să le cunoască activitatea și, în funcție de nevoi, să le-o contracareze. Tot în scop contrainformativ, se încerca penetrarea în mediile naziste, infiltrarea de agenți în serviciile secrete ale Axei.

Paillole voia să mă trimită să lucrez în zona ocupată, unde locotenentul Martineau era supraîncărcat de sarcini. Mi l-a prezentat pe acest Martineau, fixîndu-mi-se plecarea pentru începutul lui septembrie 1941.

Eram întrucîtva amețit de evenimente ; în numai cîteva săptămîni petrecute la serviciul de contraspionaj din Marsilia devenisem asul contraspionajului. Cooptarea mea în serviciul lui Paillole era considerată de toți agenții ca o consacrare supremă, mai ales după o perioadă de formare atît de scurtă. Sărind peste trepte, un pic îmbătat de succese și, mai ales, satisfăcut, mă pregăteam să-mi ocup postul la Paris.

Înainte de asta trebuia să chibzuiesc însă îndelung cu maiorul Fourcaud, pentru a face modificările necesare în conducerea reţelei mele.

FOURCAUD ARESTAT LA MARSILIA

De Gaulle încercase de mai multe ori, dar fără succes, să ia legătura cu amiralul Laborde, şeful flotei militare a guvernului de la Vichy. La începutul lui martie 1941, unul dintre cei mai buni agenţi ai Franţei Libere a fost însărcinat să transmită personal amiralului Laborde o scrisoare din partea generalului de Gaulle. Pentru a se facilita legătura cu Londra, s-a convenit ca Remy, emisarul, să obţină de la sora amiralului o scrisoare de recomandare. Aceasta a refuzat însă, astfel că scrisoarea lui de Gaulle, conform consemnului, a fost distrusă. Întîlnindu-l pe Rémy la Paris, Fourcaud află despre misiunea sa şi se angajează să realizeze el această legătură, chiar în absenţa mesajului. Obţinînd o scrisoare de recomandare din partea fratelui amiralului, pe care-l cunoştea, se prezentă la vila unde locuia Laborde. Deşi nu era novice în activitatea pe care o desfăşura, Fourcaud comise însă, în mod inexplicabil, greşeala de a se prezenta sub numele real. Lui Laborde, care nu era un om lipsit de patriotism, nutrind chiar dorinţa de a se ralia aliaţilor în momentul debarcării pe Continent, i se păru totuşi suspectă prezenţa lui Fourcaud, care se arătă totodată complet lipsit de tact prin maniera sa volubilă de a trata problemele şi, mai ales, prin abordarea unor aspecte asupra cărora vichyştii nu se înţelegeau cu francezii grupaţi în jurul lui de Gaulle. Faptul acesta îl înfurie pe amiral, care-l alungă ameninţîndu-l cu arestarea.

Imediat după aceea Laborde îşi informă şeful, pe amiralul Darlan, despre propunerile extravagante făcute de Londra printr-un emisar, maiorul Pierre Fourcaud.

După eşecul înregistrat, Fourcaud, venind la Marsilia, mi-a povestit cele întîmplate. La două zile după aceea m-am întîlnit cu o parte din membrii reţelei la fratele său, Boris Fourcaud, proprietarul unei mici întreprinderi din Marsilia. Eram acolo eu, Fourcaud, Bouchet — secretarul său permanent —, Collin şi Descroizettes. Am pregătit împreună corespondenţa pentru Londra, pe care trebuia s-o ducă Fourcaud. Eu mă învoisem de la serviciu sub pretextul că trebuie să-mi pregătesc plecarea la Paris.

În timp ce noi întocmeam mesajul pentru Anglia, la Marsilia ni se pregătea însă o surpriză. Comisarul Blémant se deplasase la căpitanul Rolland pentru a discuta o problemă oarecum neobişnuită : autorităţile de la Vichy îi ordonaseră să-l aresteze pe un anume Pierre Fourcaud, dar, spre deosebire de alte situaţii, nu i se menţionase nimic cu privire la motivul arestării. Presupunînd că ar putea fi o personalitate ce reprezintă Franţa Liberă, urmărită de Vichy, Blémant îl consultă pe Rolland pentru a vedea ce-i de făcut, dar acesta nu ştia nici el mai mult.

Spre seară, eu şi Fourcaud eram la gară în aşteptarea unui tren dinspre Italia cu care trebuia să sosească unul dintre agenţii noştri, consul al Franţei în Spania, Jauffrey, alias „Romeo", un specialist al filierelor de evaziune. El trebuia să ne dea informaţii importante, pe care Fourcaud urma să le adauge celor deja pregătite pentru a lua drumul Londrei.

La un moment dat zăresc mai mulţi inspectori de la Serviciul de contraspionaj în apropierea noastră şi îi atrag atenţia lui Fourcaud.

Cunoscîndu-ne reciproc, nu mă nelinişteau peste măsură, dar la un moment dat simt că sînt veniţi pentru noi. Neapărînd „Romeo", încercăm să plecăm, dar ei ne ajung din urmă şi inspectorul Lacarrière, adjunctul lui Blémant, îl reţine pe Fourcaud. În întunericul nopţii însă Fourcaud reuşeşte să-mi strecoare corespondenţa pe care urma s-o ducă la Londra. Mie nu mi-au adresat nici un cuvînt, dar ştiam că vor raporta despre prezenţa mea la gară. Mai tîrziu mi-am dat seama de ce au ezitat să-l reţină pe Fourcaud de la început : prezenţa mea i-a făcut să creadă că era vorba de vreo acţiune a Serviciului de contraspionaj din Marsilia despre care ei nu cunoşteau şi se temeau să nu strice ceva intervenind. Din această cauză erau cît pe ce să rateze arestarea lui Fourcaud.

SÎNT CONFUNDAT GRAŢIE UNUI CAIET DE ŞCOALĂ

Am petrecut o noapte stupidă. Presimţind ce avea să urmeze a doua zi, am dat fuga la Collin şi Descroizettes, anunţîndu-i că şeful reţelei este reţinut şi că sîntem toţi ameninţaţi. Ore întregi am mutat în alte locuri armament, muniţie, posturi emiţătoare, tot materialul reţelei.

La birou am fost primit aşa cum mă aşteptam dealtfel. Rolland mă copleşi cu întrebări :

— Ce-i cu istoria asta ? Cine este Fourcaud ?

Îi răspund foarte calm :

— Sînt dezolat, dar dumneavoastră înşivă aţi cinat cu el două seri la rînd. Fourcaud nu este altul decît Lucas.

Rolland rămase stupefiat. Blémant începu să se plimbe prin birou lamentîndu-se :

— De ce n-am ştiut eu asta mai devreme ?

Ceva mai tîrziu, doi inspectori de la contraspionaj mă conduseră pînă acasă, unde începură să perchezitioneze. Deşi credeam că înlăturasem orice ar fi putut compromite reţeaua, din grabă şi zăpăceală uitasem cîteva acte false de identitate. Dar, la urma urmei, era normal ca un ofiţer de contraspionaj să folosească asemenea mijloace. Lacarrière făcu însă o altă descoperire, mult mai compromiţătoare pentru mine : un caiet în care era toată contabilitatea reţelei. Într-o clipă a înţeles importanţa lui şi, bombănind ceva, îl rupse în bucăţele mici înainte ca ceilalţi să vadă ce s-a întîmplat. Apoi, întorcîndu-se către mine, mi se adresă :

— Mă scuzaţi, d-le locotenent, dar sînt obligat să vă arestez.

Eram atît de emoţionat de gestul lui, încît puţin a lipsit să nu-i mulţumesc. M-am ridicat în tăcere şi l-am urmat.

La cabinetul lui Darlan sînt considerat complice al lui Fourcaud, care a cutezat să-i facă lui Laborde „propunerile gaulliste cele mai neruşinate". La Vichy se presupunea existenţa unui plan de subversiune în cadrul căruia mie mi s-ar fi rezervat un rol important.

Din contră, la Marsilia incidentul cu mine nu bucura pe nimeni. Comisarul Piani, însărcinat să mă ancheteze, face acest lucru de formă, sub privirea îngăduitoare a comisarului Blémant, venit să controleze cum merg lucrurile. La sfîrşit, presupunînd că trebuie să-mi fie foame, îmi fac propunerea să mă însoţească într-un restaurant apropiat.

Ajungînd acolo, m-au lăsat însă singur, sugerîndu-mi discret că am posibilitatea să dispar. Cînd revin, rămîn însă surprinşi şi înfuriaţi că nu mă făcusem nevăzut. Mă conduc atunci înapoi la sediu şi, privindu-mă cu dezgust, mă încuie într-o celulă.

A doua zi a sosit de la Vichy însuşi Linas, controlorul general, un antigaullist şi inamic convins al aliaţilor. Nu voia deloc să lase în grija altuia un agent gaullist de la care spera să obţină informaţii importante.

În bagajele pe care le avea Fourcaud la hotel, Linas descoperise un caiet de şcoală ticsit cu date al căror caracter conducea la concluzia că proveneau de la un specialist în problemele contraspionajului militar. Sursa acestor informaţii purta, în caietul secret al lui Fourcaud, numele codificat de „Olivier". Or, Linas era convins că eu sînt „Olivier". El a făcut următorul raţionament : litera „O" de la „Olivier" este a cincisprezecea din alfabet, ceea ce însemna că sursa lui Fourcaud trebuia să fiu eu, deoarece lucram la biroul M.A. 15. Surprins de propria-i genialitate, Linas se lăsă furat de această deducţie. Dar, dacă el atingea marginile adevărului atribuindu-mi pseudonimul „Olivier", care îmi aparţinea (dar fără nici o legătură cu raţionamentul respectiv), s-a pripit considerîndu-mă şi autor al scrisului de pe caietul secret al lui Fourcaud. Am rămas surprins de uşurinţa cu care acest temut anchetator a putut să-mi atribuie scrisul respectiv, fără a face o elementară operaţie de verificare.

Exista deci posibilitatea de a-i zdruncina foarte uşor această convingere. I-am sugerat ca atare să facă o comparaţie grafică între scrisul meu şi cel de pe caiet. A realizat — desigur fără nici un chef — operaţia respectivă. În faţa realităţii a rămas — aşa cum mă aşteptasem — complet dezorientat. A continuat totuşi să mă ancheteze, dar într-un mod neorganizat şi nesigur. Dacă m-ar fi întrebat cu privire la felul cum mi-am petrecut timpul în ultimele zile, în ce restaurant şi în compania căror persoane am dejunat ori am cinat, m-ar fi aruncat într-o încurcătură dramatică pentru că erau lucruri verificabile ; or el, plin de furie şi temîndu-se că nu va găsi probe împotriva mea, revenea în mod obsesiv la deducţia lui cu cea de-a cincisprezecea literă din alfabet. La anchetă participa şi Paillole, de la care aflu cu surprindere că asupra lui Fourcaud se găsise, în momentul arestării, suma de 20.000.000 franci. Aveam chiar impresia că Paillole ştie mai multe despre mine decît Linas.

După trei zile de hărţuială, mi-au dat drumul din lipsă de probe. Revenit la birou, spre uimirea mea, Paillole exclamă cînd mă vede : „Totul este bine cînd se termină cu bine ! Dacă vrei să te trimit la Paris să lucrezi cu locotenentul Martineau, poţi pleca oricînd ! Dacă te hotărăşti, anunţă-mă !"

După arestarea lui Fourcaud, eu, ca adjunct al său, am luat imediat legătura cu Londra, comunicînd cele întîmplate. Cu această ocazie am constatat însă cu stupoare că acolo rețeaua din care făceam parte era necunoscută. Judecînd după modul circumspect cu care fusesem tratat, am tras chiar concluzia că nu le inspiram deloc încredere, bănuind că am putea fi agenți inamici care căutam să ne infiltrăm în dispozitivul aliaților.

În această situație am trimis doi emisari la Londra pentru a lămuri lucrurile. Unul dintre ei n-a mai ajuns, fiind arestat în Spania. Cel de-al doilea a fost primit cu surprindere, deoarece, așa cum bănuiam, Fourcaud nu vorbise nimic despre rețeaua noastră. Trimisul meu, Tupet, mă chemă la Londra urgent. Ca atare, motivînd la serviciu că trebuie să cunosc atmosfera de la Paris, unde urma să lucrez cu locotenentul Martineau, am cerut un răgaz de o lună, timp în care speram să ajung la Londra și să mă întorc.

Înainte de a pleca, am avut o ultimă întrevedere cu Collin și Descroizettes într-o mică cafenea din Clermont-Ferand, pentru a-i instrui cum să procedeze în eventualitatea că aș fi arestat.

A doua zi am plecat spre Londra. Ajuns în Pirinei, la puțin timp după ce am trecut granița, am fost însă surprins de o patrulă din Andora. Deși am încercat să-mi ascund identitatea, la percheziție mi s-a descoperit în tabacheră legitimația de ofițer. Am reușit totuși să ies din încurcătură pretextînd că a trebuit să procedez astfel întrucît așa cerea misiunea pe care o îndeplineam ca ofițer. Andorezii, pentru a nu-și crea însă complicații, m-au obligat să fac calea întoarsă pe același drum. O nouă tentativă însă reușește și, ajuns în Spania, la Barcelona, reușesc să iau legătura cu Jauffrey, faimosul „Romeo", unul dintre oamenii rețelei mele, cel pe care-l așteptasem zadarnic în seara arestării lui Fourcaud. M-am dus la consulatul britanic exprimîndu-mi dorința de a transmite un mesaj colonelului Passy, șeful serviciului de informații al Franței Libere, pe care trebuia să-l informez asupra activității desfășurate de rețeaua noastră în Franța. Englezii îmi satisfac dorința și, totodată, mă ajută, cazîndu-mă la familia unui republican spaniol, împreună cu un aviator francez, plecat și el spre Londra. Mi s-a atras însă atenția să nu părăsesc locuința, întrucît risc să fiu înhățat de pe stradă. Aștept la început cu răbdare, dar după cîteva zile încep să mă cuprindă un sentiment de neliniște. „Romeo", care m-a vizitat într-o zi, vrînd să mă scoată probabil din această stare, m-a invitat la un restaurant unde, spunea el, nu era nici un pericol. La întoarcere aflu însă că poliția spaniolă, făcînd desigur o confuzie, l-a arestat pe aviator în locul meu. Ajuns în camera în care locuiam, am găsit toate lucrurile răvășite, iar actele și banii luați. Am părăsit repede casa și, după ce am examinat atent strada, m-am îndreptat spre consulat. Acolo însă am constatat că prezența mea era nedorită. Totuși, am fost transportat în scurt timp la Madrid, de unde, sub conducerea unui om de încredere al englezilor, am ajuns pînă la granița cu Portugalia. Noaptea am încercat să trecem, dar am fost prinși de o patrulă care, ca și cea a grănicerilor din Andora, ne-a trimis înapoi. Neavînd altă soluție, am încercat să trecem prin altă parte. După un drum greu, istovitor, înghețați și înfometați, am reușit să ajungem la Lisabona.

DEVIN WYBOT

Restul drumului pînă la Londra l-am făcut cu un avion. După aterizare, deși toți pasagerii au coborît, eu am rămas la locul meu așteptînd, așa cum mi se indicase, să vină cineva să mă ia. După o lungă așteptare, a sosit un tip solid și rece, care m-a condus la „Patriotic School", o școală dintr-un cartier londonez unde serviciile de informații britanice triau refugiații. Aici toți erau supuși unor interogatorii în vederea depistării eventualilor spioni trimiși de naziști.

Aceste interogatorii durau mult, iar perspectiva de a depăși răgazul acordat de francezi nu-mi surîdea deloc. Am încercat să le explic, am protestat, dar totul a fost în zadar.

Am fost nevoit să fac față tuturor formalităților obligatorii, să le povestesc istoria rețelei noastre etc. Mi-am dat seama că britanicii erau mult mai subtili și mai sistematici în arta interogării decît crezusem eu.

În sfîrșit, odată terminate aceste suplicii, am fost condus la Cartierul general al Serviciului de informații francez din Londra, unde, într-un apartament plin de hîrțoage, m-a întîmpinat un personaj cu alură de gentleman englez: maiorul Passy, un om de vreo 30 de ani. Începînd discuția, el mi-a

explicat că Fourcaud nu i-a spus nimic despre noi. Făcînd eforturi vizibile să-mi înăbuş sentimentul de amărăciune pe care-l încercam, i-am povestit totul despre reţea, perspectivele activităţii noastre etc. În aceeaşi noapte, 2 noiembrie 1941, am semnat un angajament definitiv de aderare la Forţele Franceze Libere.

Întrucît îmi rămăseseră rude în Franţa, pentru a le feri de represaliile vichyştilor, mi s-a cerut să-mi aleg un nume conspirativ care să păstreze iniţialele numelui meu. Acest nume a fost cel ce-mi va rămîne pentru toată viaţa : Roger Wybot.

CREAREA „BIROULUI CENTRAL DE INFORMAŢII ŞI DE ACŢIUNE“ (B.C.R.A.)

S-a apreciat că sînt unul dintre noii veniţi care trebuie să se prezinte personal lui de Gaulle, fapt ce s-a întîmplat în ziua de 4 noiembrie 1941. Mi-am dat seama, ca şi mai tîrziu, că eram făcuţi pentru a ne pricepe unul pe altul, dar nu şi pentru a ne înţelege. De la primele cuvinte am fost surprins de impresia cu care trăia de Gaulle că pe pereţii tuturor clădirilor din Franţa se află scris numele lui şi că întreaga Franţă îl aştepta. Mi-am dat însă seama că această impresie îi fusese creată de cei interesaţi să-l flateze. Eu, nefiind însă nici om politic, nici curtezan, i-am explicat că gaulliştii nu sînt nici atît de numeroşi şi nici atît de cunoscuţi cum probabil i se relatase. Vizibil contrariat, generalul mi-a replicat că, fără îndoială, eu sînt cel dezinformat, aflîndu-mă sub influenţa vichyştilor.

Neputînd să ne convingem reciproc, întrevederea a luat repede sfîrşit. În ziua următoare, Passy mi-a relatat că generalul, referindu-se la mine, afirmase că am o viziune eronată asupra realităţii datorită activităţii pe care o desfăşurasem în cadrul contraspionajului nazist şi, în consecinţă, că ar fi dorit să fiu trimis într-unul din teritoriile de peste mări. Passy însă avea alte intenţii în legătură cu mine şi, în consecinţă, m-a asigurat că nu va da curs dorinţei generalului. În zilele următoare am avut posibilitatea să cunosc mai bine situaţia din cadrul serviciului condus de Passy.

Ca unul ce trecusem prin şcoala profesioniştilor experimentaţi din Marsilia, eu îi puteam considera pe cei de la

Londra nişte bieţi amatori în munca de informaţii. Nici Passy, fost profesor de geniu la şcoala din Saint-Cyr, specialist în fortificaţii, nu prea avea cunoştinţe temeinice în ce priveşte munca de informaţii, lucru pe care îl recunoştea şi el. Eram, dealtfel, singurul dintre oamenii lui de Gaulle la Londra care condusese o reţea de profesionişti.

Datorită acestor atuuri, Passy mi-a cerut să elaborez un proiect de organizare a Serviciului de informaţii în funcţie de tot ce ştiam despre reţele, despre vichyşti, despre nemţi, pentru a-l adapta necesităţilor.

De la început a trebuit să constat că acest serviciu era foarte vulnerabil la infiltrările duşmanului, deoarece dispunea de posibilităţi foarte reduse de verificare. Nu avea nici măcar o cartotecă, fie ea cît de redusă.

Proiectul meu, prezentat la 6 decembrie 1941, propunea crearea unui serviciu secret format din trei compartimente principale : informaţii, acţiuni şi contraspionaj, la care Passy s-a mulţumit să adauge o secţie tehnică foarte importantă (radio, codificare, decriptare, fotografiere etc.). De Gaulle a aprobat şi astfel s-a născut Biroul central de informaţii şi de acţiune (B.C.R.A.), în care mie mi s-a încredinţat conducerea serviciului de contraspionaj, iar lui Passy responsabilitatea întregii organizaţii. Cu destule dificultăţi am găsit şi un sediu nou, mai spaţios, pe Duke Street nr. 10.

„TEROAREA“ DE LA DUKE STREET

Prima sarcină a unui serviciu de contraspionaj este de a scoate la iveală agenţii pe care duşmanul încearcă să-i infiltreze în rîndurile sale. Unul dintre primele cazuri de care a trebuit să mă ocup a fost cel al avocatului André Weil-Curiel, investit de către de Gaulle cu o misiune specială: să stabilească contacte clandestine în Franţa ocupată. Prieteniile sale dinaintea războiului în comitetul Franţa-Germania, mai ales cu înalte personalităţi germane, îi deschideau anumite uşi. Era bun prieten, printre alţii, cu Otto Abetz, care-l invitase la jocurile olimpice din 1936 de la Berlin.

Acolo a fost însă arestat de Gestapo şi liberat în condiţii neclare. Weil-Curiel a reuşit să ajungă la Londra în 1941. Trebuia să lămuresc faptul dacă prezenta sau nu garanţii. În urma cercetărilor efectuate, am ajuns la concluzia că nu i se poate acorda încredere, fapt pe care l-am raportat. De Gaulle

însă nu voia să audă că Weil-Curiel este suspicionat, considerînd aceasta ca o nouă afacere Dreyfus. Mai mult, l-a invitat să cineze împreună la hotelul Connaught.

În timpul cît am lucrat în sediul de pe Duke Street, datorită posibilităţilor de informare încă insuficiente, a trebuit să fiu deseori foarte insistent în chestionarea unor refugiaţi, mai ales cînd era vorba de persoane asupra cărora planau unele bănuieli. Rémy, în „Memoriile unui agent secret al Franţei libere", mi-a făcut o adevărată faimă de inchizitor. Este drept că în 1942 pe Rémy, unul dintre cei mai cunoscuţi membri ai Rezistenţei, l-am ţinut închis şi l-am interogat vreo zece zile la rînd. Însă, trebuie spus că peripeţiile lui prezentau la prima vedere destule enigme : o mare parte din reţeaua sa fusese decimată de nemţi, dar el scăpase în mod miraculos şi ajunsese în Anglia împreună cu soţia şi copiii. Capetele conducătoare de la Londra apreciau ca certă trecerea lui Rémy de partea duşmanului. Dar, la capătul unui interogatoriu neobosit, m-am convins că nu am nimic să-i reproşez.

Nu aveam mijloace de investigaţii sau de control şi de aceea eram nevoit să mă bizui adesea pe elemente insuficiente, care mă puteau deruta : interogatoriul şi studierea atentă a telegramelor şi mesajelor care veneau de pe Continent. În ambele cazuri atît un agent dublu cît şi un post emiţător trecut sub controlul germanilor puteau să mă mintă : agentul dublu în timpul interogatoriului făcea eforturi pentru a-mi ascunde contactele cu ocupantul, iar postul emiţător îmi trimitea telegrame liniştitoare, străduindu-se să dea impresia de fidelitate. În cadrul acestor interogatorii sau analize a telegramelor trebuia să pipăi lacunele, să găsesc eventualele contradicţii din relatările ce mi se făceau pentru a dezvălui adevărata faţă a persoanei pe care o cercetam. Or, stabilirea adevărului trebuia să o fac numai prin raţiune, prin intuiţie, îndîrjire, nedispunînd de alte mijloace de verificare.

Dar, din experienţa pe care o aveam de la Marsilia, ştiam că uneori întrebări foarte simple, banale puteau fi incredibil de revelatoare. Metoda mea era să las persoana să vorbească liber, fără s-o întrerup. În acelaşi timp, în mod discret, un stenograf înregistra totul. Aceasta putea să dureze ore întregi. Reveneam asupra anumitor întîmplări, dar nu pentru a le contesta imediat. Dimpotrivă, le aprobam şi-i dădeam iluzia că iau totul ca adevărat. Cel interogat îşi făcea impresia că i se ia totul de bun, dar pînă la urmă se dădea de gol.

Cîte puţin, e drept. Într-un asemenea stadiu al discuţiilor nu e oportun să te poticneşti exploatînd un amănunt lipsit de importanţă. Nu este deloc tactic să izbucneşti : „Te-am prins ! Te-ai contrazis !" Din contră, lasă-i impresia că nu ai surprins contrazicerea. El este foarte conştient că a comis o greşeală. Va încerca s-o repare. Nu interveni. Procesul contrazicerii se va desfăşura de la sine, dar numai cu condiţia să-l laşi s-o facă, pentru că astfel se va încurca în propriile-i minciuni în aşa măsură, încît, ameţit, va cădea din contrazicere în contrazicere. Nu-ţi mai rămîne decît să-l iei ca din oală. Rar s-a întîmplat ca în asemenea situaţii un om să nu facă mărturisiri complete.

După război, cînd conduceam D.S.T.-ul, unii poliţişti rutinaţi, nepricepuţi, făceau această greşeală : de cum surprindeau o mică neconcordanţă în spusele interogatului îi şi replicau.

— Acum cinci minute spuneaţi tocmai invers !

Omul se încăpăţîna, se închidea în sine şi nu se mai obţinea nimic de la el.

Alţi poliţişti făceau greşeala de a nu scrie cele declarate de interogat, pe motivul că era vorba de minciuni evidente sau banale. Or, este necesar să se înregistreze totul. Adevărul iese la iveală după lungi ore de conversaţii, şi numai analiza acestora îţi poate lumina cel din urmă colţişor.

Atît la Londra, cît şi mai tîrziu la D.S.T. ţineam cont încă de ceva : factorul psihologic, adică cunoaşterea modului în care reacţionează oamenii şi pentru ce. Pornind de aici, e relativ simplu să descoperi subtilităţile.

La Londra, de exemplu, francezul venit de pe Continent să se ralieze lui de Gaulle — spre deosebire de cel venit din Martinica — era mult mai complex, mai greu de pătruns, întrucît era trecut prin multe şi dure examene ale vieţii. În cazul unui agent dublu, operaţia devenea şi mai grea : era pregătit să facă faţă unor asemenea examene, avea răspunsuri pregătite pentru orice eventuală întrebare. Era foarte greu să-l demaşti, să sesizezi minciuna.

Dacă un francez serveşte interesele nemţilor — îmi spuneam eu — şi nu acţionează din constrîngere, înseamnă că o face dintr-o vocaţie de agent dublu, dintr-o predispoziţie pentru infamie. De aceea, obişnuiam să interoghez foarte amănunţit pe toţi francezii veniţi, asupra tinereţii lor. Şi, de regulă, buba, dacă exista, o descopeream spre sfîrşitul adolescenţei, între 18 şi 20 de ani. La acea vîrstă se făuresc sau se năruie destinele.

Într-o zi am avut de lucru cu un anume Laroche. Acesta fusese membru al unei rețele de rezistență care opera în zona ocupată. La un moment dat știrile transmise de el nu ni se mai păreau sincere. O mare parte din rețea căzuse în mîinile nemților. Laroche fusese și el arestat, dar evadase în mod spectaculos ajungînd în Anglia. Trecuse cu succes verificările efectuate de englezi, făcîndu-le o impresie bună.

În ce mă privește, aveam îndoieli și am început a-l interoga, fără a-l brusca, lăsîndu-l să-mi povestească modul cum a evadat, evitînd să-l întrerup. Mi-a povestit totul foarte coerent, fără urmă de contrazicere.

După ore întregi de conversație l-am invitat la masă și i-am vorbit de arestarea camarazilor săi, de bănuiala ce planează asupra lui că el ar fi trădătorul și despre imposibilitatea demonstrării nevinovăției sale, date fiind împrejurările suspecte în care a evadat și a ajuns apoi în Anglia. Pentru a se apăra, Laroche a început să aducă fel de fel de argumente, dintre care unele mi-au atras atenția, întrucît nu concordau cu ceea ce știam eu despre procedeele nemților, posibilitățile unui prizonier etc.

Detaliind aceste aspecte și cerîndu-i clarificări lui Laroche, încet, încet acesta a început să comită erori pe care nu a mai știut cum să le repare, recunoscînd pînă la urmă că fusese recrutat și trimis în Anglia spre a se infiltra în rețeaua serviciului nostru.

Fără a mai încerca să facă vreo obstrucție, mi-a vorbit despre toate obiectivele pe care le avea de realizat.

Imediat ce am stabilit toate acestea, am coborît la primul etaj să-i raportez lui Passy, care era informat din oră în oră despre rezultatele interogatoriului. Acolo mai erau André Manuel, șeful Serviciului de informații, căpitanul Lagier, șeful Serviciului „Acțiuni", și „Saint-Jacques", șeful rețelei. I-am pus la curent despre trădarea pe care o comisese Laroche.

— Dumneavoastră, i-am spus lui „Saint-Jacques", ați scăpat ca prin urechile acului. Laroche urma să vă predea nemților!

Englezii, aflînd că am pus mîna pe un periculos agent german ce se strecurase cu succes la interogatoriul pe care i-l luaseră la „Patriotic School", ceea ce dovedea că lucram cel puțin tot atît de bine ca și ei, ne-au încredințat apoi nouă verificarea celor veniți din Franța.

Dar zvonurile circulau, afirmîndu-se că B.C.R.A. este un al doilea Gestapo, care folosește fără scrupule violența față de cei suspectați, pentru a obține informațiile care îl interesează.

În activitatea pe care o desfășuram nu aveam totdeauna în față suspectul pentru a-l interoga, a-i studia reacțiile, a-i exploata greșelile. Cîteodată, pentru a demasca o trădare, eu nu dispuneam decît de cîteva telegrame trimise prin radio din Franța din partea unei rețele. În astfel de situații aplicam o altă formă de detectare, pe care o numesc analiza internă a textelor. Este o muncă foarte laborioasă, dar, interpretînd un text, studiindu-l ore întregi cu rigurozitate, poți sesiza anumite elemente, uneori aproape imperceptibile, care să te pună totuși pe urmele unui trădător. Așa, de exemplu, examinînd cu atenție mesajele ce ne erau adresate de pe Continent de către șeful unei importante rețele, Yves de Kergorglay, am „simțit" deodată că informațiile lui „sună" fals. Neavînd posibilități de a face verificările necesare, i-am informat imediat pe britanici, care însă m-au privit cu mult scepticism. Am folosit atunci un procedeu clasic: nu i-am mai comunicat lui Kergorglay informațiile de importanță vitală asupra agenților pe care-i trimiteam în Franța. Din contră, îi furnizam date ireale, urmărind reacțiile sale. În felul acesta am reușit să stabilesc cu certitudine că datele respective ajungeau în mîinile nemților.

Ulterior am descoperit cum avusese loc trecerea lui de partea inamicului. Kergorglay fusese arestat de nemți împreună cu o importantă parte a rețelei pe care o conducea. Fiind nepotul unui ambasador, cîțiva dintre cunoscuții acestuia, care dețineau posturi importante în aparatul de stat, au intervenit pe lîngă nemți. Aceștia le-au dat satisfacție, dar, în același timp, și-au făcut și jocul lor: Kergorglay a fost recrutat și pus apoi în libertate.

Datorită însă măsurilor pe care noi le-am luat din momentul descoperirii duplicității sale, activitatea pe care o desfășura sub conducerea nemților a putut fi contracarată.

La sediul B.C.R.A. din Duke Street, într-una dintre încăperile destinate Serviciului de contraspionaj, am organizat un fișier uriaș. Organigrama Rezistenței, ținută permanent la zi, constituia memoria noastră. Acolo erau trecuți toți agenții

Franței Libere, toate rețelele, toți simpatizanții. Orice misiune era minuțios consemnată, descrisă în detaliu, cu succese și insuccese, incidente, trădări, defecte, suspecți etc.

Acest univers discret, în care nu avea acces nimeni din afară și nici din celelalte compartimente ale B.C.R.A., era dotat cu un sistem special de supraveghere și de protecție. Înregistrarea în fișier se făcea în ordine alfabetică și pe departamente, regiuni etc.

El ne permitea să facem verificări operative, confruntări și să evităm multe greșeli. Au existat însă și anumite personalități care ne-au reproșat înființarea acestei cartoteci, considerînd ca periculoasă concentrarea atîtor date într-un singur loc. Mi-am dat însă seama peste ani de zile că unele dintre persoanele în cauză nu agreau crearea cartotecii deoarece ea oferea posibilitatea efectuării unor analize care să ducă la descoperirea jocului lor dublu, a anumitor aspecte compromițătoare din activitatea pe care o desfășurau etc.

DEVIN ȘEFUL D.S.T.-ULUI

Fourcaud evadează din închisoarea de la Vichy și ajunge la Londra. Față de ceilalți șefi ai B.C.R.A. mă acuză că nu sînt străin de căderea sa. Nu spune nimic de imprudența pe care o făcuse declinîndu-și identitatea reală în discuția infructuoasă purtată cu amiralul Laborde. Prin forța argumentelor îi demonstrez că greșește și, pînă la urmă, se lasă convins, cerîndu-și scuze.

Activitatea noastră este umbrită și de indiscreția britanicilor, care caută să-și infiltreze agenții chiar în rețelele B.C.R.A. De aici conflicte de natură să-l jeneze chiar și pe de Gaulle.

Dar cu timpul izbucnesc animozități și conflicte chiar în sînul B.C.R.A., care duc pînă la urmă la demisia mea și la revocarea lui Mangin, adjunctul meu. Animați de dorința de a servi în continuare interesele Franței Libere plecăm împreună pe frontul african, combatanți în prima linie.

La 1 octombrie 1944 am fost detașat oficial la Ministerul de Interne, urmînd să-l ajut pe André Pélabon, directorul general al Securității naționale.

Acesta m-a însărcinat să veghez la reinstalarea, în localurile pariziene ale Securității, a fișierului central al poliției, care din 1940 suferise mari pierderi : în timpul exodului spre sud o parte din arhivă fusese aruncată în Loara, iar restul preluată și exploatată de vichyști. Pentru a-mi da autoritatea necesară, André Pélabon mi-a conferit titlul de șef al Serviciului central de identificare, de care depindea administrativ fișierul central.

Mai tîrziu, Pélabon mi-a încredințat sarcina de a pregăti un proiect cu privire la reorganizarea de ansamblu a Securității naționale.

Planul prezentat de mine, și care a fost adoptat în esență, prevedea printre altele înființarea în cadrul Ministerului de Interne a patru direcții active. Una dintre ele era Direcția de supraveghere teritorială, care urma să se ocupe de contraspionaj.

Pentru a mă păstra aproape de el, Pélabon mi-a confiat intenția de a-mi oferi conducerea acestei importante direcții.

Avea rezerve cu privire la consimțămîntul colonelului Vattier, adjunctul său, care, bineînțeles, avea și el un candidat în persoana unui merituos membru al Rezistenței, Simon Cotoni, un foarte bun om de acțiune, dar lipsit de capacitatea de concepție necesară și de spirit organizatoric, elemente indispensabile în contraspionaj. În timpul cît am lucrat împreună, Cotoni dădea rapoarte sumare și orale, neînțelegînd că totul trebuia înregistrat, că numai în felul acesta se putea face un control strict și centralizat al agenților și informațiilor.

Cu ocazia unui control pe care l-am făcut în serviciile comandate de Cotoni am constatat o mare vervă, dar și un uriaș haos : obiecte prețioase, bijuterii, bancnote străine, lingouri etc., ridicate cu ocazia perchezițiilor, zăceau în camerele acestor servicii fără a se înregistra cine le-a confiscat, cu ce ocazie, de la cine... Cotoni nu avea timp de așa ceva și nici nu vedea necesitatea unei ordini desăvîrșite.

Ulterior, după o luptă acerbă pentru numirea în funcția de director al D.S.T.-ului, cînd devenisem șef al direcției menționate, a trebuit să dau o adevărată bătălie cu Ministerul Finanțelor pentru a ne descărca de aceste obiecte în valoare de circa 80.000.000 franci. Ceea ce ne-a mirat a fost faptul că nici un particular nu a venit vreodată să reclame vreunul dintre obiectele respective.

La 16 noiembrie 1944 apărea hotărîrea referitoare la organizarea Ministerului de Interne în cadrul căruia, printre alte direcții, figura și cea a supravegherii teritoriului. Cîteva zile mai tîrziu, Adrien Tixier, ministrul de interne, a semnat decizia pe care i-o pregătisem, fixînd atribuțiile și structura internă ale D.S.T.-ului. Această direcție avea o situație particulară : ea se prezenta astfel ca un organism autonom, ai cărui funcționari depindeau exclusiv de șeful lor, directorul supravegherii teritoriale, iar el, la rîndul său, direct de ministrul de interne.

Așa după cum l-am conceput, D.S.T.-ul nu mai era un simplu organ de execuție, la cheremul nu știu căror stăpîni, cum dealtfel se întîmplase anterior cu brigăzile de supraveghere teritorială, cînd se acționa numai în funcție de ordinele primite de la militari sau din partea comisiilor rogatorii ale magistraților.

Organ independent, D.S.T.-ul juca acum un rol esențialmente activ, acoperind toate acțiunile de contraspionaj.

Avînd în vedere această situație, chiar de la început am revendicat pentru D.S.T. un statut special : să fie ferit de orice indiscreție sau control administrativ, parlamentar etc. Era singurul mijloc de a lucra în mod eficace împotriva puternicelor servicii speciale ale inamicului. Am cerut și am obținut ca toată activitatea D.S.T.-ului să fie considerată ca secret ce ține de „Apărarea națională", iar comisarii și inspectorii să fie conspirați.

Față de vechile brigăzi de supraveghere teritorială, care nu aveau nici un organ de culegere și centralizare a informațiilor (erau simple organe executive și represive), D.S.T.-ul dispunea încă de la crearea sa, în 1944, de un Serviciu central de culegere și exploatare a informațiilor. Noi ne obțineam singuri informațiile prin intermediul serviciilor active special destinate (care executau o activitate diversă : urmărire informativă, filaj, anchetă etc.). Totodată, cu ajutorul unui Serviciu de documentare, care ulterior va avea secții specializate în provincie, adunam cu grijă această masă de informații, precum și alte materiale și date provenind de la sursele cele mai diferite. Funcționarii care lucrau în acest serviciu — de regulă buni cunoscători ai serviciilor de informații străine — erau însărcinați să țină actuală lista agenților dușmani și a oamenilor lor de legătură, să le studieze psihologia, metodele și să se străduiască să le prevadă intențiile și obiectivele de viitor. În felul acesta Serviciul de documentare constituia un fel de „radar", un fel de contraspionaj făcut pe bază de previziuni.

Ori de cîte ori va fi demascat și arestat un agent străin, experții de la „documentare" vor centraliza și analiza rezultatele muncii inspectorilor noștri, vor pregăti planuri de interogatoriu și vor interveni în calitate de consilieri tehnici în cursul interogatoriilor respective. Serviciul de documentare va fi de asemenea însărcinat să studieze în profunzime procesele-verbale de interogatoriu și, eventual, să realizeze descifrări de documente.

ce mi s-a oferit de a-mi transpune în practică concepţia organizatorică am folosit-o pentru a crea în cadrul D.S.T.-ului şi cîteva compartimente cu o orientare ce ar putea părea surprinzătoare, date fiind relaţiile noastre din acea vreme cu aliaţii, respectiv secţia britanică, cea americană etc.

În domeniul în care lucram constatasem întotdeauna că războiul secret nu încetează nici între naţiuni prietene. Deci, trebuie să te aştepţi întotdeauna la orice, să nu neglijezi nimic în materie de contraspionaj, să aduni meticulos o bogată recoltă de informaţii, pe care, uneori, nu o vei exploata decît mult mai tîrziu. De aici şi ideea mea de deschidere spre toate orizonturile.

De asemenea, cu ocazia reorganizării D.S.T.-ului, am adăugat încă două compartimente deosebit de importante. Mai întîi un serviciu tehnic foarte specializat, avangardă permanentă a contraspionajului tehnologic, dotat cu un material electronic considerabil, microfoane, aparate cu raze infraroşii şi ultraviolete, precum şi un mare număr de dispozitive mici, datorită cărora nu vom fi niciodată în urma serviciilor secrete ale celor mai dezvoltate ţări. Acest compartiment a fost denumit Poliţia de comunicaţii radioelectrice [1]. Foarte rapid, el va deveni simbolul viu al modernizării poliţiei. Aparatura electronică plină de butoane şi indicatoare, tehnicienii în bluze albe, numeroasele dispozitive cu utilizări diverse, laboratorul etc. vor face întotdeauna impresie profundă asupra vizitatorilor. Acest lucru uneori ne-a fost foarte folositor. Aşa, de exemplu, la puţin timp de la crearea acestui compartiment, întîmpinînd o serie de dificultăţi în obţinerea fondurilor necesare pentru achiziţionarea de noi aparate, m-am adresat ministrului de finanţe, invitîndu-l totodată — la sugestia ministrului de interne — să viziteze compartimentul respectiv. După puţin timp am primit vizita lui. A doua zi, fondurile solicitate se aflau în posesia noastră... Dealtfel, nu a fost singura dată cînd am recurs la acest truc.

Într-o zi, printre noutăţile pe care le prezentam ministrului de finanţe se afla şi aparatul cu raze ultraviolete, acum ceva foarte comun, dar pe atunci o realizare de excepţie. Permitea lesne să identifici banii falşi, cernelurile simpatice, adăugirile şi corecturile făcute pe un text etc., acestea fiind

[1] Acestui compartiment îi erau încredinţate atribuţii mai largi decît cele sugerate de titulatura sa (de pildă, trebuia să execute şi depistarea scrierilor ascunse, a falsurilor etc.) — n.r.

puse clar în evidenţă faţă de restul documentului. Nu exista trucaj care să-i poată scăpa. Ministrul s-a arătat foarte interesat de aceste performanţe, dat fiind numărul mare de bancnote false ce invadaseră piaţa după război.

Cum toţi vizitatorii care vedeau aparatul obişnuiau să verifice autenticitatea banilor pe care-i aveau asupra lor, l-am invitat pe ministru să procedeze la fel. Era un joc atractiv. Vizibil amuzant, el a scos circa 10 bancnote de 1000 de franci, care au fost introduse pe rînd în acest „detector de minciuni". Jumătate din ele s-au dovedit a fi false. După un moment de stupoare, ministrul a început să rîdă. Apoi, liniştit, a introdus bancnotele autentice la un loc cu cele false în buzunar...

Cel de-al doilea compartiment de mare utilitate pe care l-am creat a fost Serviciul central de dirijare. În timpul războiului, maiorul Paillole, acest maestru al dirijării, m-a făcut să înţeleg importanţa unui asemenea compartiment. În afara Serviciului central de dirijare din Paris, eu am format „antene" specializate de dirijare în sectoarele operative şi la Serviciul de documentare.

Iniţiativa aceasta a declanşat proteste serioase din partea militarilor, care considerau că manipularea agenţilor pe întregul teritoriu trebuie să rămînă în competenţa unui organ militar, respectiv a Direcţiei generale de studii şi cercetare. Aceasta preluase atribuţiile altui compartiment militar (Biroul 5) care se ocupase pe tot parcursul existenţei sale de problema respectivă. Eu mi-am motivat acţiunea prin aceea că D.S.T.-ul nu va putea să-şi îndeplinească în mod corespunzător misiunea încredinţată decît dacă va dispune, în exclusivitate, de posibilitatea manipulării agenţilor pe întregul teritoriu naţional.

Deşi hotărîrile care s-au luat mi-au dat cîştig de cauză, militarii şi în special S.D.E.C.E., organul care a succedat Direcţiei generale de studii şi cercetări, vor rîvni mereu acest privilegiu în materie de contraspionaj, aşa cum dealtfel vor visa să desfiinţeze şi D.S.T.-ul.

De asemenea, întrucît constatasem tendinţa unor inspectori de a acţiona după cum credeau de cuviinţă în crearea reţelei informative, raportarea datelor necesare despre ea, conducerea sa etc., am creat un adevărat cod de acţiune în această privinţă.

Pentru a oferi o imagine asupra acestui cod, relev cîteva reguli ale lui, şi anume : orice funcţionar din cadrul poliţiei

sau al unui serviciu secret este obligat să raporteze șefilor săi ce informatori are; fiecare informator trebuie înregistrat; contactul dintre funcționar și informator trebuie să facă obiectul unui raport detaliat, care să fie analizat de organele competente.

Procedîndu-se astfel se dă posibilitatea conducerii serviciului să decidă dacă legătura cu un informator trebuie continuată, întreruptă sau încredințată altui funcționar.

De asemenea, în toată perioada cît am condus D.S.T.-ul, m-am străduit să iau asemenea măsuri încît să asigur preîntîmpinarea desconspirărilor.

Am procedat astfel la o compartimentare riguroasă a activității, la impunerea unor reguli severe cu privire la circulația materialelor secrete și la stabilirea personalului ce putea avea acces la ele. Treptat, în relațiile dintre funcționari s-a instaurat o atitudine bazată pe discreție, fără ca aceasta să afecteze cordialitatea firească ce se stabilea între ei în muncă.

Totodată, am recurs la o centralizare strictă, care să-mi permită să mențin totul sub un control drastic. Eu eram singura verigă de legătură între servicii. Orice hotărîre importantă emana de la mine sau cu asentimentul meu.

Pentru a putea face însă ca acest sistem să reziste a fost necesar să-mi impun un regim special. Timp de 15 ani am putut fi astfel abordat la orice oră, indiferent unde mă aflam. Am fost, în consecință, sculat aproape în toate nopțile, uneori chiar de mai multe ori pe parcursul cîtorva ore. În cazurile cînd lipseam — rar dealtfel — mă înlocuia prim-adjunctul meu.

La puțin timp după ce am fost numit în fruntea D.S.T.-ului, am reușit să instaurez alte reguli și în privința accesului în biroul meu. Spre deosebire de șefii altor organe, care primeau pe oricine și oricînd, mulțumindu-se totodată să li se raporteze verbal, eu am cerut ca fiecare funcționar care voia să discute cu mine în legătură cu problemele serviciului să-mi adreseze cîte un raport scris și înregistrat, urmînd ca, dacă mai era cazul, să se prezinte personal.

De asemenea, dat fiind numărul mare de sarcini pe care le aveam, am căutat să imprim activității noastre un ritm alert, am adus deseori oamenii peste program etc.

Cei mai bătuți de soartă erau șoferii. Mereu solicitați, ei făceau un număr incredibil de ore suplimentare, ziua și noaptea. Personalul din cadrul altor organe similare se înduioșa

de soarta noastră. Nu era, în mod evident, de acord cu un asemenea mod de a munci. Oamenii mei erau priviți ca niște martiri aruncați în gura unui monstru.

Zadarnic explicam multora că muncind în felul acesta simțeam mulțumire, că ne iubeam munca, chiar dacă eram obligați să constatăm uneori cazuri de depresiune nervoasă, de surmenaj. Nimeni nu credea nimic, considerînd D.S.T.-ul o închisoare, un adevărat infern.

Dealtfel, nu era singura orientare promovată de mine în activitatea acestui organism care suscita reacții negative. Măsurile pe care le luasem pentru apărarea secretului erau și ele privite de asemenea cu repulsie, fiind considerate niște exagerări.

Deși asemenea aspecte nu-mi erau indiferente, nu m-au putut totuși împiedica să-mi aplic cu perseverență concepțiile. Așa, de exemplu, în momentul instalării noastre în noul local din strada Saussaies, am dat ordin să se închidă toate intrările, păstrînd doar una singură, la care orice persoană din afară era cu grijă controlată.

Aceste măsuri de precauție contrastau cu situația existentă la Ministerul de Interne, unde aproape oricine se putea strecura printr-una dintre nenumăratele porți, să scotocească peste tot fără ca nimeni să-l întrebe ceva, să pătrundă în birourile goale, să ia documente lăsate adesea pe mese, să telefoneze oriunde și să dispară apoi cu aceeași ușurință.

ASALTUL ÎNCHISORII

Anii de după război s-au caracterizat printr-o deosebită efervescență politică, în care partidele foloseau cele mai diferite mijloace spre a-și asigura accesul la putere ori menținerea la conducere. Se desfășurau campanii de presă zgomotoase, se aduceau acuzații grave, iar unele formațiuni politice nu ezitau să recurgă chiar și la lansarea de zvonuri, calomnii etc.

În această atmosferă, D.S.T.-ul trebuia să acționeze fără întrerupere pentru descîlcirea firelor în numeroase afaceri cu un larg ecou în rîndul publicului.

Așa, de exemplu, la un moment dat începuse să se vorbească din ce în ce mai insistent despre existența unor documente care ar demasca trecutul compromițător al unor personalități din rîndul cercurilor guvernamentale franceze.

Membri de seamă ai Rezistenței, ca Georges Bidault, succesorul lui Jean Moulin în fruntea Comitetului Național al Rezistenței, René Mayer și André Le Troquer, foști miniștri ai lui de Gaulle la Alger, erau acuzați că au lucrat pentru nemți.

Oamenii mei au reușit foarte repede să intre în posesia cîtorva asemenea documente, care circulau pe ascuns. Purtînd date, numere și o mulțime de ștampile și sigilii ale Abwehrului și Gestapoului, dădeau impresia de documente autentice. Examinarea lor de către o persoană avizată dezvăluia însă imediat mistificarea : literele nu aparțineau unei mașini de scris, ci unei tiparnițe pentru școlari, iar ștampilele și sigiliile folosite prezentau unele deosebiri față de cele autentice.

Supuse expertizei în laborator, aceasta a confirmat falsitatea lor.

Scopul răspîndirii acestor documente era, mai mult ca sigur, acela de a discredita persoanele la care se refereau.

Principala victimă a acestei bizare campanii, André Le Troquer, fost ministru de interne, m-a convocat într-o dimineață la el.

Sosind în salonul său, m-a întîmpinat furios, răstindu-se la mine :

— Știu, dumneata răspîndești aceste infame porcării. D.S.T.-ul dumitale se străduiește să mă murdărească. E o răzbunare josnică pe care o clocești de mult timp. Trebuia să te sfărîm atunci, cînd aveam ocazia.

Calm, i-am expus rezultatele anchetei noastre și l-am informat că investigațiile continuă.

— Dar atunci, răcni el, ce mai așteptați, de ce nu dezmințiți ? Pentru ce nu anunțați public că aceste scandaloase documente sînt false ? Pentru ce acceptați să mă otrăvească ?

— Atîta timp cît nu vom cunoaște sursa acestor hîrtii, i-am zis eu, oamenii care le fabrică, nu putem face nimic public. Ar însemna să dăm peste cap toate cercetările în curs, riscînd să nu mai găsim niciodată vinovații.

— În concluzie, eu vă servesc de nadă. Lăsați să se creadă că ceea ce se spune despre mine este adevărat pînă prindeți făptașii...

L-am asigurat că vom face tot ceea ce ne stă în putință pentru a descoperi cît mai repede pe autorii acestor mașinațiuni și am plecat. Altceva nu puteam face pentru a-l liniști, deoarece cercetările abia începuseră. Dealtfel, și eu eram la fel de dornic să rezolv acest caz, cu atît mai mult cu cît mă așteptam să fiu interpelat și de alte persoane din rîndul celor vizate. Din păcate, nu dispuneam încă de indicii concrete. Sosind la birou, am început totuși reexaminarea documentelor, în speranța descoperirii vreunui detaliu care să mă pună pe vreo urmă. Într-adevăr, unul dintre documente mi-a reținut atenția prin faptul că implica nu o personalitate din cercurile guvernamentale, ci un simplu magistrat, judecătorul Fayon.

De ce oare falsificatorii au ales printre țintele lor de atac un mărunt judecător de instrucție despre care puțini oameni cunoșteau ceva ? Mi-am amintit atunci că Fayon se ocupase de numeroase dosare ale foștilor colaboratori ai germanilor. Aceasta însemna că autorii falsurilor ar fi putut să fie tocmai niște asemenea indivizi, aflați probabil la închisoarea din Fresnes, care încercau, pe de o parte, să-l compromită pe Fayon în speranța că va fi înlăturat din funcție, iar pe de

altă parte, să acrediteze ideea că marii trădători s-ar afla în fruntea statului, și că ar fi deci nejust ca aceștia să se sustragă de la pedeapsă, iar colaboratorii mărunți să fie judecați și condamnați. Era o ipoteză destul de seducătoare. Trebuia deci să o verific. Ca atare, am „încarcerat" la închisoarea din Fresnes pe unul dintre agenții mei, un anume Collin, care cunoscînd bine problemele colaboratorilor cu nemții, putea acționa de asemenea manieră încît să fie luat drept unul de-ai lor.

Acolo, el a căutat să lase impresia că este unul care nu va mucezi în închisoare.

— Am prieteni în cadrul unor ambasade, le-a explicat el altor deținuți, care vor face tot ce trebuie pentru a mă scoate de aici. Au nevoie de experiența mea. Dealtfel, prietenii mei sînt interesați să intre în contact și cu alți foști colaboratori, cu organizațiile naziste care se mai mențin, cu rețelele germane răspîndite în Europa, bineînțeles cu asigurarea respectării discreției și de o parte și de alta. Ei nu exclud anumite schimburi de servicii.

Unul dintre auditorii cei mai atenți, un ofițer francez de marină, pe nume Cavailhé, a început să se intereseze mai pe larg despre prietenii lui Collin. Individul avea un dosar bogat de colaboraționist. În mod virtual era bun de pus la zid.

— Aș putea, cred, să vă ajut, a spus el, în cele din urmă, lui Collin. Cunosc o organizație secretă care s-a constituit la Fresnes și pe care membrii respectivi au numit-o rețeaua „Friedental".

Collin nu lăsă să-i scape ocazia. Fără a forța nota, reuși să afle numele cîtorva componenți ai rețelei dintre care unii tot deținuți la Fresnes. Mai află de asemenea că rețeaua respectivă dispune de complici în afara închisorii, că are posibilitatea de a-și procura diferite documente din Germania și Elveția etc.

Sub pretextul că ar dori să cunoască concret posibilitățile acestei rețele înainte de a-i mijloci legătura cu prietenii săi, Collin i-a cerut să-i procure cîteva documente din categoria celor la care se referise.

După o profundă reflecție, Cavailhé a consimțit.

Eram deci pe o cale bună, găsisem un loc de unde puteau să provină documentele : închisoarea Fresnes. Collin ne-a informat că misterioasele documente care îi acuzau de trădare pe unii dintre oamenii politici se plimbau prin închisoare, trecînd din celulă în celulă. De frica controalelor, de-

ținătorii acestor documente schimbau însă mereu ascunzătorile. Ele nu rămîneau două nopți la rînd în același loc. Pentru capturarea lor trebuia deci să aflăm cu precizie locul unde se vor găsi la un moment dat. Perseverent și abil, Collin a reușit să afle și acest lucru. Pe data de 20 februarie 1947, el ne-a informat în care celulă vor fi ascunse în noaptea următoare. Am hotărît să acționăm imediat pentru a nu da posibilitatea ca un nou lot de documente falsificate să ajungă în afara închisorii. Mi-am îndreptat deci toată atenția asupra pregătirii operației. Dificultatea cea mai mare consta în faptul că trebuia să acționăm astfel încît să surprindem deținuții înainte de a putea lua măsuri de îndepărtare a documentelor din locul respectiv. Primul obiectiv era deci acela de a asigura un secret desăvîrșit asupra operației pe care o pregăteam. Doar cîteva persoane au fost puse în gardă : președintele Consiliului, Ramadier, anunțat de către ministrul de interne, Edouard Depreux, ministrul de finanțe și procurorul general. Toți s-au angajat să păstreze o discreție deplină și să nu-l pună la curent nici pe directorul administrației penitenciarelor și nici pe directorul închisorii de la Fresnes.

La ora 1 noaptea, mașinile noastre au oprit încet la circa trei sute de metri de închisoare. Din ele au coborît 60 de oameni și, fără nici o șoaptă, înarmați cu pistoale mitralieră și încălțați cu sandale cu talpă de sfoară pentru a nu li se auzi pașii, s-au îndreptat spre poarta închisorii. Sub cerul înstelat, mica armată de umbre înaintează cu pași de lup și în veșminte de culoarea pereților. Era prima dată în istoria politică cînd o mare închisoare cum era cea din Fresnes urma să fie luată cu asalt de către un organ oficial. Era singurul mijloc de a ajunge, fără riscul unor indiscreții, la celula care ne interesa.

Studiasem amănunțit planul închisorii. Cunoșteam exact punctul unde trebuia să dăm lovitura. Mai mult, reușisem să-l scot pe Collin, care ne însoțea pentru a servi de ghid echipelor mele în labirintul culoarelor.

Primul meu obiectiv era să neutralizez paza și să pun mîna pe închisoare fără nici un fel de violență. M-am oprit în fața santinelei și i-am prezentat legitimația de poliție.

— Sînt șeful D.S.T.-ului, iar dumnealui este directorul general al securității naționale, i-am zis eu arătîndu-i-l pe Boursicot. Trebuie să intrăm.

În timp ce paznicul verifica documentele, doi din inspectorii mei au apărut ca din pămînt cu pistoalele mitralieră, gata să intervină.

— Nici un zgomot, nici un gest, au spus ei santinelei, dezarmînd-o. Mergi și telefonează să se deschidă poarta mare !

Prima parte a operației s-a desfășurat perfect. Oamenii mei s-au strecurat înăuntru. În cea mai mare liniște și cu o discreție lăudabilă, gardienii au fost neutralizați unul după altul, duși într-o sală mare, unde aduseseră și pe directorul închisorii, somnoros și aiurit, în pijama și halat de casă. Armele au stat îndreptate către această mulțime rămasă perplexă în timp ce cea mai mare parte a echipelor mele se răspîndeau în întreaga închisoare. După felul cum acționau, oamenii mei păreau că și-au petrecut viața numai în atacuri de închisori.

O echipă a pătruns pînă în mijlocul celulei unde erau ascunse documentele cu pricina. Altele au căutat în stînga și în dreapta pe membrii misterioasei organizații a căpitanului Cavailhé. Așteptam rezultatele cercetărilor în sala mare unde erau adunați paznicii și directorul.

Șeful securității era și el în culmea încîntării. Mi-a confiat că această acțiune nocturnă, cu ineditul ei, are ceva de aventură. Era un mare amator de lovituri senzaționale. Ceea ce-l atrăsese în mod deosebit era aspectul paradoxal al intervenției noastre : paznicii în postura de prizonieri, iar șeful securității și directorul D.S.T. ocupînd închisoarea cu armele în mînă.

În toate afacerile care s-au petrecut în încărcatul an 1947 într-un ritm rapid, eu și Boursicot formasem un fel de tandem. Rar am văzut vreun șef al securității să se angajeze atît de concret în evenimente. La început nu ne prea înțelesesem. Numit în 1946 de către Le Troquer, el a crezut că trebuie, cel puțin pentru început, să-și însușească manierele lipsite de delicatețe ale ministrului. În acea perioadă a manifestat o ostilitate deschisă față de D.S.T. Dar, fiind un funcționar conștiincios, obiectiv, interesat să se informeze despre toate și în mod amănunțit, și-a schimbat atitudinea. Treptat s-a atașat de munca D.S.T.-ului. Aceasta a fost pentru el ca un drog, un virus al aventurii. Mi-a cerut să-l anunț să participe la toate acțiunile mari.

În noaptea aceasta apetitul său pentru risc va fi compensat cu vîrf și îndesat. În momentul în care echipele mele percheziționau încă prin închisoare, confiscînd un număr important de documente false, Prefectura poliției a intrat în alertă.

În ciuda discreției cu care s-a desfășurat operația noastră, s-a aflat totuși că un grup de necunoscuți, înarmați, au luat cu asalt închisoarea din Fresnes și țin sub arme pe director și gardieni.

Prefectul poliției mobiliză imediat un efectiv important și-l îndreptă spre închisoarea din Fresnes. La ora cînd noi ne pregăteam să plecăm împreună cu un grup de deținuți pe care intenționam să-i interoghez în localul D.S.T.-ului, afară oamenii prefectului înconjurau clădirea.

La rîndul lor, au procedat cam în același fel ca și noi. Așa se face că închisoarea din Fresnes a fost luată cu asalt pentru a doua oară în aceeași noapte. În sala mare unde treceam în revistă prizonierii am auzit deodată o rumoare suspectă, apoi pași grăbiți pe coridoare și zgomot de porți. Cîteva clipe mai tîrziu, mai mulți oameni înarmați au năvălit în sala unde ne aflam, ordonîndu-ne să ridicăm mîinile. Evident, s-a produs o confuzie generală : nimeni nu mai știa cine pe cine îl ține la respect. Gardienii pe care i-am dezarmat continuau să fie sub amenințarea armelor noastre, în timp ce noi înșine eram somați de alții. Asemenea răsturnări de situații nu pot fi văzute decît în filme.

Cum să ieșim din încurcătură ? Nici unul dintre polițiștii de la prefectură nu ne cunoștea. Încerc să le spun cine sîntem. Le prezint pe Boursicot, pe șeful meu de cabinet, Alain Montarras, pe funcționarii de la Siguranța generală care ne însoțeau. Zadarnic. Nu numai că nu cred, dar iau ceea ce le spun drept o șarlatanie și rămîn cu armele îndreptate în continuare asupra noastră. Cu groază m-am întrebat ce avea să se întîmple cînd vor reveni oamenii mei plecați să captureze documentele false. Era deajuns un singur gest de nesupunere la somație sau de apărare și totul se putea termina cu un măcel.

M-am hotărît să joc atunci ultima carte, spunîndu-le să telefoneze ministrului de interne, care putea să confirme că sîntem într-o misiune ordonată. Unul dintre polițiști a ridicat în fine receptorul și a obținut legătura cu ministrul, care i-a dat toate confirmările necesare. Abia atunci au înțeles că dețineau într-adevăr pe șeful securității și pe directorul D.S.T.-ului. Stupefiați, au lăsat armele în jos. Dar nu ne-au liberat numai cu atît.

— Ne trebuie, ziceau ei, ordin și din partea prefectului de poliție.

— Dar aveți confirmarea ministrului !

— Asta nu este suficient, noi nu depindem decît de prefectul poliției.

În plină noapte, Edouard Depreux a fost obligat să parlamenteze cu prefectul pentru a obține liberarea noastră și retragerea forțelor de poliție. Încă o dată m-am ciocnit de puterea de temut a Prefecturii de poliție, enclavă autonomă, căreia puțin îi păsa de instrucțiunile ministrului de interne și nu asculta decît de prefect.

Oamenii Prefecturii de poliție s-au retras pînă la urmă din închisoare. La rîndul nostru, am luat drumul Parisului împreună cu cei cîțiva deținuți pe care urma să-i interogăm. Era aproape trei dimineața. Sarcina mea nu era însă terminată. La Fresnes ridicaserăm unele dintre documentele căutate, dar nu știam încă unde anume fuseseră falsificate și de cine.

Reîntorși la sediul nostru, am început cercetarea persoanei despre care aveam cele mai multe date la ora respectivă — căpitanul Cavailhé.

El își dăduse de acum seama că-l prinsesem în laț, că faimosul Collin care-i propusese să lucreze pentru ambasadele aliaților nu era altcineva decît agentul meu.

La început a încercat să nege faptul că ar cunoaște pe autorii falsurilor, dar treptat s-a încurcat în plasa propriilor sale minciuni și mi-a mărturisit că documentele erau confecționate chiar în închisoare.

Efectuînd o nouă descindere, am găsit și materialele folosite, printre care se afla — așa cum sesizasem încă de la analiza documentelor — o tiparniță pentru școlari.

Interogarea în paralel și a celorlalți deținuți implicați ne-a permis să stabilim că nu exista așa-numita rețea „Friedental" de care vorbise Cavailhé și că falsurile erau opera cîtorva deținuți seduși de ideea discreditării unor personalități politice ostile foștilor colaboratori ai germanilor. Și, spre surpriza noastră, aflăm că autorul acestei idei și dirijorul întregii afaceri nu era altul decît Cavailhé.

Nemaiavînd ce ascunde, acesta a recunoscut totul.

UN PROTEJAT AL POLIȚIEI

Pe 5 martie 1947, la mai puțin de două săptămîni de la noaptea memorabilă în care polițiștii de la Prefectura poliției și inspectorii de la D.S.T. erau să tragă unii în alții, ne-am

întîlnit iarăși pe poziții diferite. Avînd asupra mea un mandat de arestare în regulă, eliberat de judecătorul Fayon, m-am prezentat la prefectură împreună cu Pierre Boursicot.

I-am spus prefectului, Armand Ziwès, că am asupra mea un mandat de arestare a lui Joseph Ioanovici.

A negat că Ioanovici s-ar afla între pereții Prefecturii poliției.

Ioanovici era un evreu din Basarabia, venit de tînăr în Franța, care se ocupa cu negoțul de fier vechi la Clichy. În timpul ocupației a devenit unul dintre cei mai importanți furnizori ai germanilor, ajutîndu-i să prade țara. Ajuns foarte bogat, după Eliberare și-a procurat, grație milioanelor sale, documente de membru al Rezistenței și și-a creat relații printre polițiștii de la Prefectura poliției, unii dintre aceștia cunoscînd apoi o avansare rapidă. Deținea astfel certificate de membru al Rezistenței semnate de prefectul Luizet, fiind chiar decorat de către Prefectura poliției.

De mai multe ori fusese arestat, prezentat magistraților, interogat asupra activităților din timpul războiului, dar de fiecare dată reușise să iasă basma curată.

Într-o zi însă am intrat în posesia unei fișe făcute de nemți, prin care era înmatriculat ca agent al Gestapoului. Aceasta nu mai era falsă ! Cerusem serviciilor mele să deschidă o vastă anchetă asupra lui, să-i întocmească o listă cu afacerile mărturisite sau tăinuite și să-i stabilească relațiile. Am dispus totodată să fie luat în filaj și urmărit zi și noapte.

Din acel moment începurăm să înregistrăm numai eșecuri. În toate deplasările, Ioanovici era protejat de o veritabilă gardă personală formată, curios, din inspectori ai Prefecturii poliției. Aceștia procedau astfel, încît reușeau deseori să-i împiedice pe inspectorii de la D.S.T. să cunoască prea multe despre deplasările lui Ioanovici, despre colaboratorii și invitații săi de marcă, polițiști sau magistrați. În unele situații mașinile D.S.T.-ului care-l filau pe Ioanovici au fost blocate pe diverse străzi de către cele ale Prefecturii poliției.

Cînd am hotărît să-l arestăm, am aflat că un magistrat, Don Simoni, îl inculpase pentru un delict minor, ca să nu-l pot reține și interoga.

Atunci am întocmit un dosar zdrobitor pe care l-am pus pe masa ministrului.

A doua zi l-am găsit pe ministrul de interne, Depreux, furios. Mi s-a adresat înainte de a fi apucat să închid ușa cabinetului :

— Să înceteze imediat acest scandal !

I-am explicat manevra lui Don Simoni. Depreux a intervenit atunci pe lîngă ministrul de justiție pentru a obține mutarea acestui judecător și desemnarea altuia care să instrumenteze cazul. Acesta a fost judecătorul Fayon, care va emite contra lui Ioanovici mandatul de arestare cu care m-am prezentat la prefectură. Din acea clipă, escorta protectoare s-a strîns și mai mult în jurul lui Ioanovici. Ne-a fost imposibil să punem mîna pe el. Prefectura poliției îl sustrăgea de la justiție.

Trebuia să se sfîrșească. Presupuneam că Ioanovici se ascunde chiar la prefectură, la unul dintre comisari — Fournet. I-am spus atunci lui Ziwès toate acestea. A tresărit. L-a chemat imediat pe Fournet la biroul său. Grație legăturilor cu Ioanovici, Fournet cunoscuse o ascensiune vertiginoasă. A negat că între ei ar exista o prietenie strînsă și, ca să mă convingă, s-a oferit, chipurile, să mă ajute. I-am cerut să rămînă neutru, dar ne-a informat că aștepta un telefon de la Ioanovici chiar în acea după-amiază. Atunci am acceptat să ne sprijine, însă neavînd suficientă încredere în el, i-am însărcinat pe comisarii Ponceau și Santini să-l supravegheze. Nu s-a arătat deranjat de această măsură. Au plecat toți trei acasă la el. Peste cîteva ore s-a auzit soneria telefonului. Fournet a ridicat receptorul.

— Tu ești, Joseph ? Ceva nou. Există mandat de arestare contra ta. Ești căutat. E foarte grav. Sînt aici și doi comisari. Trebuie să te consideri prizonier. Altfel voi fi eu arestat în locul tău !

Cei doi comisari au încercat în zadar să surprindă răspunsul. După un moment, Fournet se întoarse cu fața senină.

— Totul merge perfect ! Ioanovici mi-a dat întîlnire într-un cabaret din strada Faustin-Hélie, numit „Novy". Avem șansa să-l prindem fără prea mare tapaj !

Toți trei s-au deplasat la cabaretul cu pricina. Timpul se scurgea însă fără ca Ioanovici să apară. Pierzîndu-și răbdarea, Fournet a hotărît să încerce să afle la telefon de ce întîrzie. A intrat într-o cabină, iar după puțin timp a revenit spunînd că Ioanovici este de negăsit.

Puțin mai tîrziu aveam să aflu că Ioanovici îl așteptase lîngă cabină și stabiliseră împreună ce trebuie făcut, fără ca oamenii mei să fi observat ceva. Cîteva ore mai tîrziu, Ioanovici trecea granița în Germania.

În noaptea respectivă însă nu aveam de unde să știu ce se întîmplase. Pentru a afla ceva în această privință, am început să-l chestionez pe Fournet. N-am putut scoate însă nimic de la el. La un moment dat am insinuat că aș cunoaște mai mult decît crede el despre relațiile lui de complicitate cu Ioanovici. Mi-am dat seama imediat, după privirea pe care mi-a aruncat-o, că atinsesem un punct nevralgic.

— Dacă vreți neapărat complici ai lui Ioanovici printre inspectori, atunci trebuie să vă îndreptați privirile în primul rînd spre alții. Sînt cel puțin vreo douăzeci — la prefectură, la Securitatea Națională și chiar la dumneavoastră, la D.S.T. — care ar avea ce să-și reproșeze în această privință ! mi se adresă cu vocea răgușită de enervare.

Am raportat imediat toate acestea ministrului de interne. Peste puțin timp a început o acțiune energică de epurare a elementelor suspecte din cadrul prefecturii. Chiar și prefectul Luizet a fost suspendat. Au fost descoperiți apoi și la Securitatea Națională oameni de-ai traficantului. Spre surpriza mea am descoperit că Fournet avusese dreptate și cînd se referise la D.S.T. Ioanovici intrase într-adevăr în legătură și cu un comisar important dintr-un serviciu activ central al D.S.T.-ului. Acesta a fost imediat îndepărtat din D.S.T.

COMPLOTUL CĂLUGĂRILOR

O problemă care mi-a dat multă bătaie de cap în cursul anului 1947 a fost aceea a descoperirii filierei pe care o parcurseseră unii foști colaboratori ai Abwehrului și Gestapoului, precum și diferiți membri ai aparatului polițienesc de la Vichy, urmăriți de noi, pentru a părăsi clandestin țara.

Dispăreau, de asemenea, criminali de război francezi — adesea condamnați la moarte — care stăteau încă ascunși la doi ani după terminarea războiului.

În cursul lunii martie am obținut astfel informații că unii călugări ar adăposti în mănăstiri trădători care se pregăteau să dispară. Se spunea că ei le oferă azil, documente false, bani, hrană și că îi ajută să ajungă în locuri sigure în străinătate.

Am vorbit despre bănuielile mele în această privință cu Boursicot și Depreux, informîndu-i că această rețea — după cum rezulta din datele pe care le obținusem — se întindea

din Italia pînă în Spania, rețeaua franceză nefiind decît o verigă. Naziști care deținuseră funcții înalte tranzitau prin mănăstiri, ajungînd în Orientul Mijlociu sau în America de Sud. Ministrul și șeful securității se arătară atenți, dar circumspecți.

— Wybot, mi-au spus ei, nu poți scufunda ministerul pentru o afacere a unor clerici năuci.

— Desigur, am răspuns eu, dar nici nu putem lăsa naziști liberi și nepedepsiți.

— Da, dar în acest caz trebuie să fii absolut inatacabil. Înainte de a declanșa operația trebuie să obții un material faptic convingător, într-un cuvînt să dispui de un dosar de „beton". A forța porțile mănăstirilor și a găsi nimic ar fi o catastrofă !

Desigur, aceasta era o realitate pe care nici eu nu o ignoram. Trebuia deci să intru în posesia unor date relevante incontestabile, lucru însă greu de realizat, deoarece filierele ce serveau pentru evaziune erau foarte bine conspirate. Analizînd amănunțit situația, am ajuns la concluzia că soluția cea mai potrivită era să încerc infiltrarea unui om de-al nostru.

Acțiunea pe care urma s-o întreprindă era totuși foarte dificilă și riscantă, deoarece urma să se dea drept fost agent german. Trebuia deci să i se creeze o biografie care să reziste unor eventuale verificări și să acționeze astfel încît să poată pătrunde în anturajul persoanelor avute în atenție. Cea mai mică eroare putea să-i fie fatală într-un mediu atît de periculos. La o simplă bănuială se putea trezi cu un glonț în cap sau cu un cuțit între coaste.

Ca atare, am încredințat această misiune tot unui inspector al D.S.T.-ului.

Pentru a-i facilita pătrunderea, am făcut din el colaboratorul direct al unuia dintre cele mai secrete servicii germane. Un as în fața căruia ceilalți să se încline.

După plecare, timp de mai multe zile, n-a mai dat nici o știre. Reușise să se introducă în una din rețele. Se pare că a știut să-și pledeze bine cauza, pentru că i s-a propus imediat să fie ajutat să treacă granița cu un grup de foști colaboratori ai guvernului de la Vichy care se pregăteau să plece din țară. Pentru aceasta, el a fost adus în mănăstirea benedictinilor din Paris.

În acest azil de nebănuit, patru fugari așteptau deja. Li se comunicase data plecării clandestine.

În ciuda consemnelor de siguranță foarte stricte ale filierei de evaziune, omul nostru — pe care îl voi numi „Godot" — obținu autorizația să facă o ultimă vizită „familiei". I s-a recomandat cea mai mare prudență și să revină cît mai repede. În numai o oră se afla la mine în birou.

— În două zile, mi-a spus el, convoiul meu își ia drumul. Nu ni s-a spus către ce parte a frontierei ne duc. Dacă vrem să stabilim cu adevărat flagrantul, să justificăm din plin acțiunea noastră, să distrugem organizația din rădăcini, trebuie să dăm lovitura înaintea plecării celor pe care îi urmărim.

Am zbughit-o către șeful securității, căruia „Godot" i-a povestit totul din nou. Un sfert de oră mai tîrziu ne aflăm la ministrul de interne. Fără a pierde nici un minut, Depreux a anunțat pe președintele Consiliului, Paul Ramadier. A fost alertat și ministrul justiției.

Pînă aici lucrurile merseseră bine. Ramadier și Depreux nu aveau rezerve să acționăm împotriva călugărilor vinovați. Presupuneam că nici la Ministerul Justiției nu vom întîmpina greutăți. La intervenția lui André Marie de la Ministerul Justiției am obținut o audiență discretă la procurorul general. După ce i s-a povestit totul, acesta a convocat un procuror care, la rîndul său, a desemnat un judecător de instrucție. Am făcut apoi un nou demers, de data aceasta pe lîngă magistratul instructor, pentru a-mi pune sub comandă ofițeri de la Poliția judiciară, care să acționeze acolo unde se impunea prezența lor.

Cascadă de formalități absolut inevitabile, cu atît mai mult cu cît nu aveam intenția să mă limitez doar la o percheziție în mănăstirea benedictinilor. Știind, prin „Godot", că un număr de alte mănăstiri din regiunea pariziană și din provincie pot fi ascunzători pentru colaboratorii guvernului de la Vichy urmăriți, proiectasem să dăm o lovitură de mari dimensiuni, cuprinzîndu-le și pe acestea în cadrul obiectivelor acțiunii noastre. Am dat, ca atare, judecătorului de instrucție o listă exhaustivă cu mănăstirile pe care voiam să le percheziționez.

Pentru a evita orice risc am decis să operăm în două etape. În prima trebuia să percheziționăm mănăstirea benedictinilor. Apoi dacă am fi găsit probe indiscutabile asupra vinovăției călugărilor, trebuia să declanșăm — și aceasta ar fi constituit cea de-a doua etapă — percheziționarea celorlalte mănăstiri.

A doua zi dimineață am sunat la ușa mănăstirii și am prezentat mandatul călugărului care ne-a deschis.

— Îmi pare foarte rău, ne spuse acesta, dar nu pot să vă las să operați fără acordul și prezența părintelui superior.

— Bine, îi răspund, conduceți-ne la el.

— Mă tem că e greu acum. Face prima slujbă. Nu pot să-l deranjez.

— Îl așteptăm. Sper să nu țină prea mult.

— Nu cred. Dealtfel îl puteți aștepta chiar la ușa capelei.

N-aveam ce face. Trebuia să-l așteptăm. Minute prețioase se scurg. La un moment dat îmi pierd răbdarea. Intredeschid ușa capelei și încerc să văd unde se află preotul. Ușa, în mișcarea ei, face să sune un clopoțel. Părintele superior ridică chiar în acel moment cupa în fața crucii.

Evident, nu-l puteam întrerupe. Continuăm deci să așteptăm. Întredeschid din nou ușa. Sunet de clopoțel, cupa întinsă, moment culminant al slujbei.

După încă cinci minute întredeschid iarăși ușa. Din nou sună clopoțelul, iar părintele ridică în fața crucii cupa. Și scena se repetă astfel de cîteva ori. La un moment dat încep să mă cuprindă o bănuială : nu cumva sîntem victime ale unei înscenări care ne face să pierdem timp prețios, privindu-ne astfel de efectul surprizei pe care contam atît de mult ?

Mă hotărăsc atunci să nu mai aștept nici o secundă. Germain Vidal mă aprobă. Trebuie să declanșez cercetările imediat, în ciuda obstrucției vehemente a „fratelui" portar. În momentul în care voiam să dau ordinul, ușa capelei se deschise și Dom Olphe Gaillard, starețul benedictinilor, apăru în prag. Coincidență ciudată. Slujba se terminase chiar atunci... Starețul luă mandatul și-l citi îndelung, cu multă atenție. Apoi, cu o voce senină, ca venită din altă lume, ne cere explicații.

— Sînteți bănuiți că adăpostiți criminali care se sustrag legii.

— Nu am ce să vă răspund ! făcu demn Dom Olphe Gaillard. Întors către călugării care ne înconjuraseră, el li se adresă :

— Și nici voi, frații mei, nu aveți ce să răspundeți acestor oameni. Datoria voastră cea mai sfîntă este să le opuneți o tăcere absolută. Nu dați cont decît lui Dumnezeu și mie.

— Faceți cum credeți. Deocamdată eu voi efectua percheziția pentru care am venit ! îi anunțai enervat.

Starețul făcu de sus un gest :

— Noi nu putem să ne opunem justiției omenești.

Am dat semnalul. Oamenii mei s-au îndreptat imediat către ascunzătoarea pe care ne-o descrisese „Godot". Era goală. Păsările zburaseră. În grabă uitaseră să-și ia totuși o parte din actele de identitate false pregătite — unele deja completate, altele rămase în alb.

— Nu puteau să dispară chiar așa, le-am spus eu, mănăstirea este înconjurată de ore întregi. Ei sînt tot pe aici pe undeva. Să-mi fie aduși.

Zadarnic însă. Pînă la urmă am descoperit o hrubă subterană secretă care le permisese să părăsească mănăstirea pe ascuns.

La rîndul lor, călugării nu s-au arătat deloc tulburați cînd le-am arătat documentele false găsite și le-am vorbit despre răspunderea pe care și-au asumat-o sprijinindu-i pe foștii colaboratori ai naziștilor. Mă ascultau în tăcere cu o mină plictisită, indiferentă.

Resemnat, mă pregăteam să-mi chem oamenii, cînd ușa încăperii se deschise și cîțiva dintre aceștia intrară înăuntru. Apropiindu-se, puseră pe masă un teanc de cărțulii.

— Iată ce am găsit în chiliile dumnealor ! îmi raportă unul dintre ei.

Aruncîndu-mi privirea pe cărțulii, abia mi-am putut stăpîni risul. În fața mea se afla un adevărat bazar de literatură pornografică.

În acel moment însă întregul grup de călugări fu cuprins de rumoare. Ridicînd ochii, constatai că în atitudinea lor se produsese o schimbare radicală. Cu figurile crispate priveau speriați cînd spre cărțile de pe masă, cînd spre noi.

Era evident că dacă acuzația de trădare îi lăsa indiferenți, posibilitatea de a le demasca preocupările extramonahale îi îngrozea. Deveniseră parcă alți oameni. După o scurtă discuție s-au declarat de acord să ne confieze datele care ne interesau, cu condiția să dovedim și noi o discreție absolută cu privire la cărțuliile găsite.

Era deci evident că acțiunea noastră va avea finalul scontat. Spre a nu pierde timpul, am dat imediat semnalul radio stabilit pentru începerea percheziției de către echipele de la celelalte mănăstiri vizate.

Aceasta s-a dovedit deosebit de fructuoasă. La cîteva dintre mănăstirile respective, de exemplu la „Fiii carității", în fundătura Cloquet la Issy-les-Moulineux, la Villa Manrèse

de Clamart, la Casa Iezuiților de Bourges, am scos din bîrlog zece foști colaboratori ai naziștilor, dintre care trei condamnați la moarte în contumacie. Filiera călugărilor își trăise traiul.

UN RAPORT REVELATOR

Duminică, 23 martie 1947, goneam la volanul unui Citroën, în direcția Haute Marne, avînd misiunea de a-l aresta pe René Hardy, fost șef al unui serviciu din cadrul Rezistenței.

Acesta fusese unul dintre cei mai importanți conducători ai Rezistenței, făcînd, ca atare, parte din Consiliul Național al Rezistenței, faimosul C.N.R., care coordona, sub președinția lui Jean Moulin și autoritatea generalului de Gaulle, toate mișcările, partidele politice și sindicatele ce acționau împotriva germanilor.

La 21 iunie 1943, membrii C.N.R.-ului trebuiau să se întîlnească la Caluire, într-o suburbie a Lyonului, la doctorul Dugoujon. Se luaseră toate măsurile necesare pentru asigurarea secretului reuniunii. Astfel, majoritatea participanților, printre care și René Hardy, nu cunoșteau dinainte locul de întîlnire, acesta urmînd să le fie comunicat pe drum. Totuși Klaus Barbie, șeful Gestapoului din Lyon, a apărut pe neașteptate la locul lor de întîlnire. Toți au fost arestați, dar René Hardy a scăpat ca prin minune, fiind însă rănit în timpul fugii.

Unii membri ai Rezistenței l-au bănuit de trădare. Se presupunea că a fost arestat de nemți și pus în libertate după ce acceptase să lucreze pentru ei, devenind astfel agent al lui Klaus Barbie.

Fusese trădare sau nu ? Verificarea activității lui în acea perioadă ar fi fost într-adevăr o treabă de competența D.S.T.-ului. Un alt organ de stat descoperise în arhivele Gestapoului din Marsilia o fișă cu numele de Hardy. Fusese alertat guvernul, care dispusese arestarea lui. Hardy era membru în cabinetul ministerial al lui Henry Frenay. El a fost judecat într-un proces de mare răsunet. Evenimentul i-a împărțit pe foștii membri ai Rezistenței în tabere — dar pînă la urmă a fost achitat. Timp de 25 de luni de la arestare și pînă la achitare nu a recunoscut să fi fost arestat de germani, găsind ex-

plicații și justificări asupra felului cum a reușit să le scape nemților cînd au fost arestați membrii C.N.R.-ului la doctorul Dugoujon din Caluire.

Cum el fusese arestat și trimis în justiție de alt organ, acest caz nu m-a preocupat cîtuși de puțin pînă în momentul cînd m-a vizitat nașul meu, care ocupa un post administrativ la direcția companiei vagoanelor de dormit. Acesta mi-a relatat că unul dintre funcționarii companiei, Morice, citind jurnalele, recunoscuse în fotografia lui René Hardy pe un călător, care într-o noapte fusese arestat de Gestapo în trenul Paris-Lyon, cu puțin înainte de localitatea Mâcon, într-un vagon de dormit.

Iată ceva care putea să răstoarne versiunea prezentată de Hardy la proces.

La cererea mea mi l-a adus chiar pe Morice, care mi-a povestit amănunțit întîmplarea, afirmînd că, dealtfel, el a întocmit un raport asupra incidentului din gara Chalon, întrucît prin arestarea lui Hardy rămăsese o cușetă liberă, ce a fost revîndută unui alt călător. Cu această ocazie a întocmit și un borderou a cărui dublură se păstrează în arhiva companiei.

I-am informat despre cele aflate pe șeful securității și ministrul de interne. Treaba era încurcată, întrucît în afacerea Hardy se putea vorbi de puterea lucrului judecat. Fusese achitat. Dosarul era închis, iar el declarat nevinovat.

Juriștii guvernului au apreciat însă că pe baza noilor date și documente urmărirea ar fi fost posibilă numai dacă s-ar fi deschis un al doilea dosar pentru un delict minor care să nu fi constituit cap de acuzare în primul proces și pentru care să nu riște mai mult de 5 ani.

Se punea însă întrebarea dacă mai este oportună reluarea unei afaceri care zguduise și așa destul de mult cercurile Rezistenței. Guvernul evita să se pronunțe. Eu însă am fost însărcinat să adun probe cu privire la arestarea lui Hardy de către Gestapo în trenul Paris-Lyon în iunie 1943, contrar tuturor afirmațiilor sale.

Am început prin a consemna într-un proces-verbal declarațiile conductorului Morice și a trimite un comisar să caute documentele din arhiva companiei feroviare. Acesta a găsit imediat atît dublura biletului cumpărat de René Hardy cît și raportul lui Morice în care se menționa că în urma arestării lui Hardy de către poliția germană cușeta devenise disponibilă.

Întrucît în documente erau specificate atît numele celei de a doua persoane care se aflase în cușetă în noaptea arestării, cît și cel al călătorului care a ocupat locul devenit liber, acestea au fost căutate și, în scurt timp, s-a reușit identificarea lor. Amintindu-și perfect cele întîmplate, ele au devenit martori de bază. Deci versiunea lui Hardy era spulberată.

După o lungă reflectare, guvernul a însărcinat D.S.T.-ul să-l audieze pe Hardy asupra împrejurărilor arestării și a motivelor pentru care a negat acest lucru.

Hardy se afla în Germania, la un prieten, André Favereau, zis Brozen, fost șef al partizanilor din zona de nord, devenit după război general și guvernator al Palatinatului. Teoretic el putea fi arestat și acolo, fiind zona franceză de ocupație, dar D.S.T.-ul avea competența numai în limitele teritoriului național ; la aceasta se adăugau și anumite rezerve ale cercurilor guvernamentale.

De aceea, am instalat un dispozitiv de reperare și interceptare a lui Hardy la intrarea în țară. La un moment dat am fost anunțat că a trecut granița, dar într-o mașină oficială, alături de amicul său Favereau. Am hotărît atunci să acționăm la Paris, după ce se va despărți de acesta. În loc să se îndrepte spre Capitală, ei au luat-o însă spre sud. Se părea că intenționau să meargă la Colombey-le-Deux-Eglises, unde se afla de Gaulle. Întrucît contactul cu generalul putea să complice lucrurile, am hotărît să acționăm imediat. Ca atare, am trimis o echipă de inspectori pricepuți, conduși de comisarul Ponceau, cu misiunea de a intercepta mașina oficială înainte de a ajunge la Colombey și de a-l aresta pe Hardy. Între timp am fost anunțat că operația nu se desfășoară așa cum o prevăzuserăm noi. Comisarul Ponceau și oamenii săi au blocat mașina generalului Favereau și i-au prezentat mandatul de arestare, dar acesta, crezînd că polițiștii mei sînt membri ai Rezistenței dornici de răzbunare, fiind nemulțumiți de faptul că Hardy fusese achitat, s-a opus, amenințînd că deschide focul. Ipoteza generalului nu era exagerată : în iulie 1943, după tragedia de la Caluire, camarazi de-ai lui Hardy i-au trimis, în timp ce era la spital, un borcan cu dulceață otrăvită. Prudent, acesta însă nu s-a atins de el. Era deci nevoie să mă deplasez rapid la fața locului pentru a evita o nenorocire. I-am ordonat deci lui Ponceau să-l anunțe pe general că sosesc imediat și am pornit la drum.

În mai puțin de trei sferturi de oră zăream deja la orizont mașina generalului asediată de cele ale D.S.T.-ului. Cum am ajuns, m-am prezentat. Nu ne cunoșteam, dar generalul

mai auzise de mine. Nu se îndoia de identitatea mea și acum nici de a polițiștilor mei. A acceptat să ni-l predea pe Hardy, dar a pus condiția ca aceasta să se facă în prezența unei autorități din județul respectiv. Am plecat deci cu toții spre prefectură. Acolo, în prezența prefectului, Hardy a fost arestat.

Eu, împreună cu un comisar, am plecat înainte cu prizonierul. Echipa D.S.T.-ului și Ponceau urmau să se întoarcă mai tîrziu. Hardy se închisese într-o tăcere încăpățînată. La Paris și-a regăsit însă sîngele rece și a început să protesteze vehement contra unei arestări pe care o socotea ilegală din moment ce fusese recent achitat.

L-am introdus în biroul comisarului Ponceau pentru a i se lua declarații pe bază de proces-verbal. Din toate interogatoriile trecute trăsesem o învățătură : omul este un animal rezonabil, incapabil să persiste în minciună atunci cînd aceasta l-a dus într-un impas absolut. În fața faptelor evidente, el termină totdeauna prin a se înclina. Nu este deloc nevoie să-l bruschezi. De aceea, nu-i mai întind nici o cursă lui René Hardy. Nu fac decît să-i expun foarte simplu rezultatele noii anchete care ne-a permis să obținem probe referitoare la arestarea sa în tren, eveniment pe care el l-a negat întotdeauna. Îi descriam totul precis și impasibil ca și cum aș fi derulat întreg dosarul înaintea unui magistrat :

— Toate piesele pe care vi le-am citat se află acolo. Vreți să le examinați ? Vreți să le vedeți pentru a fi convins pe deplin ?

A privit cîteva clipe în gol, apoi a oftat și cu o voce obosită mi-a răspuns :

— Nu-i nevoie ! Este adevărat, am mințit ! Am fost arestat de Gestapo în tren, înainte de a ajunge la Chalon. Dați-mi hîrtie și lăsați-mă să scriu. Vă voi consemna în scris toate detaliile.

I-am acceptat cererea și l-am lăsat singur. Misiunea noastră se terminase : Hardy recunoscuse că, în pofida tuturor declarațiilor precedente, fusese totuși arestat de germani înainte de reuniunea de la Caluire.

Arestarea lui Hardy a făcut din nou senzație. Ziariștii au reușit la puțin timp după aceea să afle ca Hardy a recunoscut că mințise în cursul procesului. Sub presiunea opiniei publice, guvernul a fost constrîns să publice un comunicat oficial, însoțit de o fotocopie a unei file din mărturisirile lui Hardy. Pentru toată lumea, inclusiv pentru avocatul său, Maurice

Garçon, vinovăţia lui Hardy părea evidentă. În cursul celui de al doilea proces, în faţa tribunalului militar din Paris, la 8 mai 1950, René Hardy va reuşi totuşi să smulgă a doua achitare.

PRELUDIU LA ACŢIUNEA „EXODUS"

În noaptea de 10 spre 11 iulie 1947 vreo 4600 de evrei, animaţi de speranţa că vor reuşi să se strecoare prin dispozitivul de supraveghere al englezilor, au părăsit clandestin Franţa la bordul unui vas îndreptîndu-se spre Palestina. Tentativa lor a eşuat însă, fiind la scurt timp după plecare reperaţi şi întorşi din drum.

Prietenii lor din Franţa însă, printre care şi eu, se simţeau cu conştiinţa împăcată : făcuseră tot ce le stătuse în putinţă pentru a-i ajuta să-şi realizeze multe dintre proiectele lor legate de înfiinţarea unui stat propriu.

În ce mă priveşte, aflasem pentru prima dată despre proiectele organizaţiilor evreieşti spre sfîrşitul verii anului 1946.

Atunci, Poliţia de comunicaţii radioelectrice captase mesajele unui post emiţător situat undeva în împrejurimile Capitalei. Cei mai buni decriptori de care dispuneau nu reuşiseră însă, în ciuda repetatelor încercări făcute, să le descifreze. Aşteptînd să intre în posesia unor date mai concrete, Berliat, şeful serviciului, nu mă informase de la începutul interceptării mesajelor, avînd însă grijă să procedeze la reperarea clădirii unde se afla instalat emiţătorul şi la punerea în filaj a persoanelor ce intrau şi ieşeau din clădirea respectivă.

Temîndu-se de un eşec prin trenarea acţiunii, Berliat a trecut în ziua de 27 septembrie 1946 la capturarea postului. Ca urmare, în dimineaţa zilei fixate, inspectori ai D.S.T.-ului au înconjurat Casa de copii din strada Pièce-d'Eau, din Vesinet. Emiţătorul se afla în casa paznicului, iar antena era ascunsă în copacii din spatele acesteia. Echipele noastre pătrunseseră în curte imediat după transmiterea unui mesaj.

Tot personalul de sex bărbătesc din instituţie a fost adus la sediu : directorul şi cei trei monitori. Toţi aveau acte false. Interogaţi, au refuzat să-şi dezvăluie identitatea sau să dea alte explicaţii. Intrînd în acest impas, Berliat a fost nevoit să-mi aducă la cunoştinţă cazul respectiv.

— Este vorba fără îndoială de nazişti, care întreţin relaţii cu fascişti italieni, mi-a spus el. Am stabilit că postul cu care corespondează se află în Cremona.

M-am deplasat pînă în camera unde erau interogaţi, ca să-mi pot face şi eu o imagine în legătură cu ei. Am fost surprins de pronunţia lor care, deşi era vag germanică, nu părea totuşi a fi a unor nemţi.

I-am informat imediat pe Depreux şi Boursicot.

Dezlegarea problemei veni de unde nu mă aşteptam : cu puţin înainte de prînz mă trezesc la sediu cu amicul meu André Blumel.

— Vin de la Depreux, mă informă el. M-am dus să aflu cine i-a arestat pe oamenii din Vesinet. Mi-a spus că sînt aici. Să ştii că nu aveţi de-a face cu duşmani ai Franţei. Sînt evrei aparţinînd unor mişcări care luptă pentru emigrarea evreilor în Palestina. Îi cunosc bine şi răspund de ei.

De mai mult timp ştiam că fostul colaborator şi discipol al lui Léon Blum făcea eforturi în favoarea creării statului Israel. El însuşi a adăpostit emiţătorul respectiv în vila mamei sale, aproape de Rueil. Ministrul de interne era şi el un partizan convins al unui stat evreiesc. Mai mult, fiica lui Depreux, activa în cadrul unei organizaţii evreieşti. Cu alte cuvinte, indivizii reţinuţi de noi nu prea aveau de ce să se teamă.

Trebuiau să se ferească însă de englezi care, în aceea epocă, interziceau evreilor din afara Palestinei să se instaleze pe teritoriul acesteia. Grupurile celor care nu voiau să accepte o asemenea situaţie nu aveau altă soluţie decît să debarce clandestin. De aceea, închiriau sau cumpărau vapoare. Vase ale flotei engleze patrulau însă pe Mediterană şi, după ce îi interceptau, îi obligau să revină în porturile de plecare.

Preventiv, englezii exercitau presiuni asupra ţărilor occidentale, mai ales asupra Franţei, pentru a le determina să împiedice emigrările către Palestina. Ei dispuneau în Franţa de spioni specializaţi în supravegherea organizaţiilor evreieşti, a grupurilor de refugiaţi, a pregătirilor de îmbarcare în porturile franceze etc. De aceea, evreii erau constrînşi să acţioneze pe ascuns, fără ştirea autorităţilor franceze.

Blumel mi-a anunţat totodată venirea unuia dintre prietenii săi, Serge Perl, care urma să-mi dea mai multe explicaţii.

Înainte de aceasta am discutat însă îndelung cu Depreux.

Ministrul mi-a propus să le spun ce să facă şi ce să nu facă, cum să lucreze în mod mai eficace, fapt cu care am fost de acord, cu atît mai mult cu cît şi eu eram animat de aceleaşi sentimente faţă de evrei ca şi ministrul.

A doua zi, s-a prezentat la mine un necunoscut, care mi-a spus că vine din partea lui Blumel. L-am primit ca pe reprezentantul unui viitor stat străin, fiind convins că un asemenea stat va exista. I-am spus că sînt un partizan al acestei idei, că le voi restitui emițătorul, dar cu condiția ca orice mesaj emis pe teritoriul nostru să fie cunoscut de noi, arătîndu-i că e de datoria mea să-i controlez îndeaproape, chiar dacă-i protejez.

Pentru aceasta, la cererea mea, a căzut de acord să-mi pună la dispoziție codul folosit și textele emisiunilor clandestine în clar, iar eu l-am asigurat că voi păstra o discreție absolută asupra lor. I-am atras totodată atenția că, în cazul cînd alți agenți evrei ar folosi vreun post în Franța fără știrea mea, nu voi împiedica arestarea lor și luarea măsurilor legale ce s-ar impune.

L-am sfătuit ca agenții evrei să învețe adevărata meserie a clandestinătății, să fie cît se poate de precauți. M-am oferit să le dau sfaturi în ceea ce privește camuflajul, pentru a se putea feri de cel mai mare inamic al lor : Intelligence Service, care opera și pe teritoriul Franței împotriva lor.

Le-am propus un fel de pact : ei să mă informeze despre activitatea lor, iar eu să-i apăr de loviturile pe care le-ar putea primi din partea unor cercuri oficiale interne sau externe. Mai mult, m-am oferit să-i sprijin prin sfaturi, informații, furnizarea de documente false etc. Tot pentru rațiunea de a controla ceea ce se petrece pe teritoriul național era mai bine să le împrumut asemenea documente decît să-i las să le fabrice ei înșiși.

Serge Perl m-a înțeles perfect și a acceptat propunerea mea. Imediat, împreună cu o mînă de colaboratori, ca Stanislas Mangin și mai tîrziu Pierre Sirineli, voi avea un contact direct și permanent cu șefii organizațiilor evreiești.

A doua zi după vizita lui Perl a venit o femeie, Rachel Cheigam, care mi-a adus cifrul respectiv. Această colaborare secretă începută în toamna anului 1946 s-a amplificat mai ales în primele luni ale lui 1947, cu ocazia vînării agenților britanici. Englezii își creaseră în Franța o rețea informativă, însărcinată să descopere acțiunile organizațiilor evreiești, grupurile constituite în vederea emigrării, plecările de vase cu emigranți, transporturile de arme destinate viitoarei armate evreiești etc.

În conducerea spionajului antievreiesc se distinsese căpitanul Courtney, șef regional al Serviciului de informații britanic, care acționa pe Coasta de Azur sub acoperirea de reprezentant al Casei de vinuri Val Fleuron de Cassis, ceea ce-i permitea să-i frecventeze pe căpitanii navelor comerciale, armatorii greci și pe toți cei ce erau susceptibili să-l informeze asupra traficului portuar din regiune.

Mai mult, Courtney era secundat de zeci de agenți francezi, care găseau că e de datoria lor să sprijine un vechi aliat, și de piloți britanici, care făceau zboruri de recunoaștere deasupra mării, luînd fotografii. De la bordul yachtului spion „Lady Ann", ancorat majoritatea timpului la Saint-Tropez, un fost căpitan din marina engleză supraveghea tot pentru Courtney navele de pe coasta de est a Marsiliei.

Datorită eficienței acestei rețele, multe dintre acțiunile întreprinse de organizațiile evreiești au eșuat. Așa, de exemplu, în iulie 1947, englezii au reușit să afle că o navă achiziționată de evrei din S.U.A. urmează să fie folosită pentru transportarea clandestină de emigranți în Palestina. La rîndul nostru, am aflat că englezii descoperiseră intenția evreilor și că luaseră măsurile necesare, printre care și aceea de a interveni pe lîngă autoritățile franceze. Evreii grăbesc însă evenimentele, pornind în larg. După puțin timp însă vasul lor, căruia îi dăduseră numele de „Exodus", este, după cum era de așteptat, întors de englezi în apele teritoriale franceze. Din acel moment m-am hotărît să iau măsuri radicale împotriva rețelei lui Courtney. O parte din persoanele suspecte de colaborare cu acesta au fost chemate la comisariatele de poliție și li s-au citit prevederile din Codul penal și pedepsele prevăzute pentru cei care furnizează informații în dauna intereselor Franței.

De asemenea, inspectorii D.S.T.-ului au reușit să intre în posesia unei corespondențe foarte edificatoare asupra activității lui Courtney.

La 7 noiembrie Courtney va fi expulzat printr-o decizie ministerială.

Pentru toate acestea, un comando evreiesc ne-a făcut la rîndul său un mare serviciu. El ne-a predat o camionetă plină cu materiale de arhivă, pe care puseseră mîna lîngă Ierusalim cu ocazia unei ambuscade. Conținea documente secrete privind lupta angajată în Orientul Apropiat între agenții fran-

cezi și cei britanici. Aveau date prețioase asupra unor spioni britanici care operau în țările arabe, susceptibili de a fi oricînd trimiși în Franța și în Africa de Nord. Grație acestei arhive, fișierul nostru se va completa substanțial.

Majoritatea evreilor pe care noi i-am ajutat au ocupat ulterior posturi importante în noul stat Israel. I-am ajutat mai tîrziu și în crearea propriilor lor servicii de informații. Mai mult, l-am trimis în Israel chiar pe Stanislas Mangin, adjunctul meu, pentru a verifica modul în care și-au organizat dispozitivele. Le-a ținut prelegeri de contraspionaj și a contribuit la înființarea unor servicii.

Legăturile stabilite cu ocazia afacerii „Exodus" se vor menține, mai ales în timpul războiului din Algeria, cînd ne-au dat informații de primă importanță, culese mai ales la Cairo.

La rîndul nostru, i-am ajutat cu ocazia evenimentelor din 1957 de la Canalul de Suez. Ulterior legăturile noastre au devenit și mai strînse.

AFACEREA GENERALILOR

În luna septembrie 1949 un soldat din armata franceză colonială, care se întorsese de puțin timp din Indochina, în timp ce se afla într-un autobuz aglomerat din Lyon, a lovit un tînăr vietnamez, deoarece nu i-a făcut loc să treacă. Vietnamezul, un student cu numele de Do Dai Phuoc, a ripostat, astfel că șoferul a oprit imediat autobuzul și a solicitat concursul unui agent de poliție. Acesta i-a condus pe cei doi beligeranți la comisariatul din gara Lyon, în apropierea căreia avusese loc incidentul.

Percheziționat amănunțit, Do Dai Phuoc oferă o surpriză : asupra lui sînt găsite mai multe foi dactilografiate purtînd ștampila „Strict secret". Ele constituiau copia unui raport ultra secret redactat de generalul Revers, șeful Statului-major general al forțelor terestre, la terminarea unei misiuni oficiale în Indochina.

Cum era posibil ca un act de o asemenea importanță să se găsească în miinile unui vietnamez necunoscut ? Comisarul din gara Lyon i-a anunțat imediat pe șefii săi, iar aceștia, după o lungă chibzuință, ajungînd la concluzia că problema este de competența D.S.T.-ului, m-au anunțat pe mine.

Și, în fine, după 12 ore de la incident, Do Dai Phouc a fost adus la sediul D.S.T.-ului, unde am început interogarea lui.

Or, într-o problemă de spionaj, primele ore sînt cele mai prețioase. De ele poate depinde reușita sau eșecul. Nu trebuie să-i lași adversarului timp pentru a se reculege și a-și pregăti alibiuri, explicații false etc.

Do Dai Phuoc a simplificat însă lucrurile : s-a închis într-o tăcere ermetică. N-a fost posibil să se scoată de la el nici cel mai vag indiciu. Se impunea deci să începem investigațiile

de la celălalt capăt al lanțului, respectiv de la document. Mai întîi însă trebuia să stabilim dacă filele respective reprezentau copia unui document real sau constituiau un fals, cu alte cuvinte dacă aveam de-a face cu o situație tipică de scurgere a secretului ori cu vreuna dintre mistificările nu rareori folosite de diverse grupuri politice spre a se induce în eroare, a se discredita etc. Pentru aceasta era însă necesar să intrăm în posesia documentului original, în scopul comparării lui cu presupusa copie. Ca atare, am făcut imediat demersurile necesare spre a-l obține. În loc însă de a mi-l pune la dispoziție, Securitatea militară mi-a trimis doi ofițeri să ridice filele găsite asupra vietnamezului pentru a le expertiza specialiștii proprii, înștiințîndu-mă totodată că datele cuprinse în document sînt atît de secrete, încît nu-mi pot fi arătate nici chiar mie.

A trecut amiaza fără să capăt vreun răspuns. Cînd am telefonat, cei doi ofițeri mi-au răspuns că au dat documentul șefului lor, colonelul Roncin, care însă nu intenționează să mi-l mai restituie.

Neacceptînd ideea de a mă lăsa tras pe sfoară, i-am telefonat imediat lui Roncin, protestînd hotărît împotriva unor asemenea procedee lipsite de onestitate. S-a scuzat, informîndu-mă că nu a avut intenția de a-l reține, dar că generalul Revers i-a indicat să înlăture fără ezitare orice posibilitate de lărgire a cercului persoanelor care pot lua cunoștință de conținutul documentului.

I-am spus că înțeleg foarte bine grija generalului pentru păstrarea secretului, dar că noi avem datoria să facem lumină în cazul respectiv și că s-ar comite o gravă eroare dacă ni s-ar face obstrucții. Cu aceasta am încheiat convorbirea. După aproximativ două ore, Roncin m-a anunțat telefonic că își asumă riscul de a-mi restitui materialul găsit asupra lui Do Dai Phuoc, dar m-a informat totodată că nu este posibilă încă efectuarea comparației care mă interesa, deoarece nu se putea obține originalul documentului.

În legătură cu acesta am reușit să stabilesc, prin investigațiile efectuate, condițiile în care a fost întocmit și numărul de exemplare multiplicate. Am aflat astfel că generalului Revers i se încredințase cu cîteva luni mai înainte o misiune de inspecții și anchetă în Vietnam, deoarece guvernul francez era tot mai neliniștit de deteriorarea continuă a situației politice și militare din această țară. După întoarcerea din misiune, a întocmit raportul respectiv și l-a înaintat tipografiei armatei, care l-a multiplicat în 50 de exemplare. Întregul

proces de tipărire a fost riguros supravegheat. Cu toate acestea, unul dintre exemplarele respective fusese fără îndoială copiat și ajunsese, așa cum se știe, în posesia lui Do Dai Phuoc.

Dar oare exista numai o singură copie sau mai multe? Nu cumva aș putea afla ceva sondînd cercurile de vietnamezi aflate în Franța, din care făcea parte Do Dai Phuoc? Neavînd o altă pistă mai bună de urmat, mi-am îndreptat atenția asupra acestora. Oamenii mei m-au informat, printre altele, că mulți dintre cei ce făceau parte dintr-un astfel de cerc aveau legături strînse cu diferiți funcționari ai aparatului de stat francez și că în ultimul timp frecvența întîlnirilor cu asemenea persoane a crescut. Intensificînd investigațiile asupra grupului, am stabilit că un anume Mai Trung Thu se aflase în relații foarte strînse cu Do Dai Phuoc și că era vizitat des de către alți compatrioți ai săi. Nu era deci exclus ca la el să dau de capătul vreunui fir care să mă ducă spre cei vinovați în cazul pe care îl cercetam. M-am decis, ca atare, să-i fac o percheziție domiciliară. Operația respectivă a avut loc a doua zi. Rezultatul ei a fost de-a dreptul surprinzător: într-un sertar a fost găsită o a doua copie a raportului generalului Revers.

Întrebat de unde o are, Mai Trung Thu ne indică, fără rețineri, numele unui alt vietnamez — Vinh Xa — și adresa lui.

Ne-am năpustit la hotelul unde locuia acesta. Vinh Xa, fără nici o dificultate, ne-a spus că primise copia după raportul lui Revers de la Tran Ngoc Danh, fost delegat al Vietnamului la Paris. Dar, Tran Ngoc Danh părăsise clandestin Franța cu cîteva săptămîni înainte.

În acest stadiu al cercetărilor, Tran Ngoc Danh putea fi considerat ca autor principal al afacerii de spionaj.

Dar acesta nemaiaflîndu-se în Franța, firul pe care abia îl prinsesem se rupea și el. Abătut, ședeam și reexaminam fiecare amănunt cunoscut în speranța că voi găsi un nou indiciu care să ne permită să ieșim din impas, cînd am fost anunțat că sînt căutat de maiorul Maleplate, șeful Biroului de legătură a Franței cu teritoriile de peste mări. Aflînd de necazurile mele, acesta venise spre a-mi sugera să-mi îndrept atenția către o persoană pe care el o bănuia că ar deține niște documente similare celui ce făcea obiectul cercetărilor noastre, și anume Van Co, consilierul împăratului Bao Dai la Paris.

Într-adevăr, a doua zi, pe 21 septembrie, în urma unei percheziții pe care am făcut-o la sediul Legației Vietnamului, am găsit 38 de copii ale raportului și încă vreo cîteva exem-

plare la domiciliul personal al lui Van Co. Mașinile de multiplicat erau calde încă la sosirea noastră. El pregătise și o listă a personalităților franceze și vietnameze cărora urma să le trimită copiile.

Am plecat atunci la ministrul de interne, Jules Moch, cu teancul de copii. Ministrul a fost, desigur, de acord cu mine că este absurd ca eu, care conduceam un organ însărcinat să acționeze împotriva spionajului, să nu am acces la documentul autentic, în timp ce nenumărate persoane suspecte de spionaj să poată lua cunoștință, prin intermediul unor copii, de conținutul său.

Folosindu-se de acest argument și arătînd cîte astfel de copii au fost găsite, ministrul a reușit, în sfîrșit, să obțină aprobarea de a mi se pune la dispoziție documentul autentic.

Imediat după ce l-am obținut am și trecut la compararea lui cu copiile. Operația respectivă a relevat însă un aspect neașteptat : existau două grupuri de copii diferite. Astfel, în afara unor pasaje din documentul original care se întîlneau în toate copiile, în exemplarele găsite la Do Dai Phuoc și la cei din grupul său se reproduceau unele aspecte care în exemplarele ridicate de la Van Co nu mai erau redate, și invers.

Însemna deci că ele proveneau din surse diferite, cu alte cuvinte că existau cel puțin două persoane care executaseră, independent una de alta, copierea raportului.

Continuînd examinarea lor, am fost însă frapat la un moment dat de un aspect care, pe măsură ce adînceam analiza, devenea tot mai evident : deosebirile dintre cele două grupe de copii nu aveau un caracter întîmplător, ci erau rodul unei acțiuni deliberate. Cu alte cuvinte, se operase în așa fel în selectarea materialului cuprins în documentul original, încît un grup de exemplare să lase impresia că raportul generalului este favorabil — atît cît îi permitea conținutul său — regimului lui Bao Dai, iar celălalt, unei înțelegeri cu partizanii lui Ho Și Min. S-ar fi putut deci ca ambele rînduri de exemplare să provină dintr-o singură sursă interesată ca raportul generalului să fie înțeles diferit de către fiecare din cele două părți aflate în conflict. Dar cine putea fi oare interesat să obțină un asemenea efect ?

Încercînd să obțin noi indicii, am reluat analiza textelor celor trei feluri de documente. Treptat, în mintea mea a început să se înfiripe o bănuială determinată de următorul context : generalul Revers considera că în Vietnam era posibilă o conciliere politică, dar această operație putea fi realizată

numai de o personalitate franceză, care, în viziunea sa, trebuia să fie un șef militar abil, capabil să impace atît deziderattele armatei, cît și pe cele ale civililor din Indochina. În raportul său însă nu se avansa nici un nume. În copiile găsite la Do Dai Phuoc și cei din grupul său se afla totuși un supliment care cuprindea o notiță biografică a generalului Mast, fost rezident general în Tunisia, care, după ce fusese înlocuit din această funcție, devenise director al Înaltelor studii din Ministerul Apărării Naționale. Era deci evident că cineva încerca în acest fel să sugereze ideea că prin promovarea generalului Mast în funcția de înalt comisar al Franței în Indochina se putea asigura posibilitatea unei ieșiri din impas în zona respectivă, fără a se prejudicia interesele franceze.

Afacerea însă căpăta astfel proporții nebănuite, pentru că nu mai era vorba de o simplă activitate de spionaj. Ea apărea acum ca o acțiune de difuzare dirijată, de la un nivel foarte înalt, a unor secrete deosebit de importante. Dar cine concepuse și executa oare acest plan diabolic ?

Pentru a ajunge la persoana ori persoanele în cauză nu-mi mai rămînea decît o singură posibilitate : să încerc să descopăr și să parcurg în sens invers întreaga filieră prin care trecuseră documentele găsite la Van Co, deoarece în privința celor ridicate de la Do Dai Phuoc eram convins că nu voi putea afla mare lucru.

Am început deci prin convocarea lui Van Co la sediul D.S.T.-ului. Sosind, i-am explicat că, în scopul clarificării cazului în care era implicat și el, l-am chemat spre a ne informa de unde provin documentele găsite la locuința sa.

Începînd să povestească atent, metodic — ceea ce dovedea că se pregătise cu grijă pentru discuția noastră, la care fără îndoială se așteptase să fie invitat — a relatat o serie de aspecte revelatoare, ce-mi dădeau posibilitatea să relansez cercetările.

„Din punct de vedere statutar, a spus el, eu aparțin Înaltului Comisariat al Franței în Indochina, care m-a detașat pe lîngă Guvernul Central al Vietnamului, și duc o muncă politică. În iulie 1949, generalul Revers, pe care-l cunosc prin intermediul amicilor mei politici, m-a invitat la un dineu intim, la care au asistat domnii Paul Bastid, Rotinat, Mutter, Peyré și încă două sau trei persoane de care nu-mi mai amintesc.

Trei săptămîni mai tîrziu, prietenul meu Chevance-Betin, într-o conversație, a citat unele considerații din raportul ge-

neralului Revers. Acestea fiind de natură să intereseze în mod direct guvernul vietnamez, m-am adresat d-lui Peyré cu rugămintea ca, dacă este posibil, să-mi procure un exemplar din raportul respectiv".

Observînd că-mi notasem pe o foaie de hîrtie numele lui Peyré, Van Co s-a simțit dator să-mi dea mai multe amănunte despre acesta.

„În ce-l privește pe dl. Peyré, nu cunosc prea multe despre el. L-am cunoscut acum aproximativ un an cu ocazia unui dineu la generalul Mast. De atunci ne-am făcut reciproc mai multe vizite în familie.

M-am adresat lui, deoarece știam că este un intim al generalului Revers. Nu cunosc cum a reușit să procure exemplarul pe care mi l-a dat".

Dîndu-mi seama că nu cunoaște sau nu vrea să-mi furnizeze alte amănunte despre Peyré, i-am cerut adresa acestuia, după care am încheiat discuția. Descoperisem o nouă verigă a lanțului și trebuia deci să merg mai departe. Dar Peyré era un intim al generalului Revers. Situația devenea astfel din ce în ce mai delicată. Trebuia să știi unde poți să calci. Înainte de toate i-am telefonat generalului Revers. I-am spus că ancheta noastră ne face să gîndim că un anume Peyré, ce ne-a fost prezentat ca una dintre relațiile sale personale, ar putea fi la originea divulgării.

— Da, cunosc personal pe Peyré, îmi răspunse generalul, dar el nu a avut niciodată în mînă raportul.

— Vrem să-l interogăm cît mai repede posibil. Vedeți vreun inconvenient în aceasta ?

— Cîtuși de puțin.

L-am convocat atunci fără întîrziere și pe Peyré la sediul D.S.T.-ului.

A sosit spre seară. Mangin și Serre au început imediat audierea lui. Întrebat în legătură cu problema care ne interesa, Peyré afirmă că i-a dat lui Van Co niște documente, dar că nu era vorba în nici un caz de raportul generalului.

„În ziua de 2 iulie m-am întîlnit cu Van Co în biroul generalului Mast. Pe parcursul acestei convorbiri, Van Co i-a solicitat generalului Mast o notă în care am înțeles că era vorba despre situația de atunci din Extremul Orient. Generalul s-a scuzat, arătînd că nu are documentul asupra sa. La plecare ne-a invitat să dejunăm la el pe 11 iulie. În timpul acestui dejun s-a discutat mult despre ceea ce se întîmplă în Indochina. Cu cîteva clipe înainte de a pleca, generalul a

luat de pe biroul său mai multe documente, le-a făcut sul și mi le-a întins. Bănuind că este vorba de documentele solicitate de Van Co, i le-am transmis acestuia fără a le deschide, deoarece se afla lîngă mine.

Mi se pare că sulul de hîrtii conținea note personale ale generalului, și nu raportul lui Revers. Este puțin probabil ca generalul Mast să-și fi permis să dea un raport ce nu-i aparținea".

Cu un aer plin de obrăznicie, Peyré jongla cu nume foarte cunoscute pe plan politic. Toți îi erau prieteni intimi. Dejuna și cina cu șefi de partide, cu foști și viitori miniștri.

Se părea chiar că aștepta o intervenție care să stopeze ancheta și să-i asigure punerea în libertate. Pe măsură ce timpul trecea, devenea însă tot mai puțin sigur de el. Trei ore mai tîrziu a cedat. Scena cu dejunul de la generalul Mast s-a modificat substanțial. Nu mai era vorba de un sul de hîrtii pe care Peyré îl întinsese lui Van Co fără a-i cunoaște conținutul.

„Dînd curs invitației generalului Mast, am sosit la orele 13. În timp ce se lua aperitivul, generalul m-a chemat în cabinetul său și mi-a dat raportul generalului Revers. În timpul dejunului am lăsat documentul respectiv pe biroul generalului. După ce ne-am ridicat de la masă am reluat plicul și i l-am dat lui Van Co, care l-a strecurat în servieta sa".

Acum totul era clar : raportul generalului Revers ajunsese în posesia lui Van Co prin intermediul generalului Mast. Aceasta părea însă o enormitate. Mangin și Serre refuză să creadă în duplicitatea generalilor. Pentru a verifica, Mangin, fără să mă înștiințeze, pleacă la ora unsprezece și jumătate noaptea la domiciliul generalului Mast. Acesta recunoaște că se cunoștea cu Peyré, dar neagă că ar fi primit vreo vizită a lui la domiciliu și că ar fi dejunat împreună. Comisarul privește cu atenție în jurul său pentru a memora cît mai multe lucruri din apartamentul respectiv și, revenind la sediu, îi cere lui Peyré să-i descrie locuința generalului. Fără nici o ezitare, acesta îi descrie totul cu un lux de amănunte care nu mai lăsa nici o îndoială că era un obișnuit al casei. Mast mințise deci !

Cînd am aflat de această inițiativă a lui Mangin am rămas stupefiat. Nu-mi venea să cred că un polițist atît de priceput putea să facă o asemenea gafă. Într-un moment atît de important al cercetărilor ar fi trebuit păstrat un secret desăvîrșit asupra rezultatelor obținute. Or, Mangin, luînd legătura cu generalul, îl pusese în gardă, dîndu-i astfel posibili-

tatea să ia contramăsuri. Discutînd cu el, mi-a explicat că a fost convins că generalul nu are nici un amestec și că Peyré îi pusese în spate desconspirarea numai spre a scăpa de responsabilitate și, totodată, pentru a ne impresiona cu relațiile sale. Mi-am dat seama dealtfel, din felul cum vorbea, că fusese și foarte șocat de dezvăluirile lui Peyré, acționînd astfel sub imperiul surescitării.

În această situație trebuia să stringem cît mai mult ochiurile plasei spre a nu îngădui celor vinovați să se strecoare prin ele. O primă măsură ce se impunea a fi luată în acest sens era aceea de a stabili dacă mai existau și alte persoane implicate și ce rol jucaseră în afacerea respectivă.

O astfel de persoană putea fi, de exemplu, un oarecare „domn Paul", care, după cum rezulta din mențiunile făcute într-o agendă găsită la locuința lui Van Co, primise de la acesta, de mai multe ori, importante sume de bani. Întrebat, Van Co răspunde că, fiind nevoit să plătească diferite comisioane în vederea cumpărării imobilului unde locuia, socotise că poate recupera aceste sume de la guvernul său, folosind o acoperire verosimilă. Ca atare, crease un personaj fictiv — „domnul Paul" — pe care îl prezentase drept un prieten ce aducea diferite servicii legației vietnameze, obținînd astfel, sub formă de recompense pentru acesta, sumele respective. Cînd i se arătă însă o telegramă din Saigon care îl privea pe „domnul Paul" și pe care acesta își pusese semnătura, telegramă ridicată în timpul percheziției, Van Co rămase descumpănit. După cîteva clipe de meditație se decise să spună adevărul : „domnul Paul" era Peyré.

— I-am cerut insistent raportul lui Revers, considerînd că, fiind un intim al generalului Mast, îl va putea obține. Mi l-a dat la sfîrșitul lunii iulie, înainte de a pleca în vacanță.

Se reluă interogatoriul lui Peyré, care este întrebat dacă a mai beneficiat cineva dintre cei implicați în această afacere de sumele destul de substanțiale primite de la Van Co. Cu lux de amănunte, el a mărturisit :

— În iunie am dat personal 500.000 de franci generalului Mast și 500.000 generalului Revers. Luna următoare le-am mai dat cîte 500.000. De asemenea, am fost la președintele Le Troquer, în cabinetul său de lucru, și i-am înmînat 500.000 de franci.

— În ce scop le-au fost dați acești bani ? l-am întrebat eu.

— În cazul președintelui Le Troquer, pentru demersurile pe care se angajase să le facă în favoarea numirii generalului

Mast în funcția de înalt comisar al Franței în Indochina, iar generalului Revers, în vederea acoperirii cheltuielilor legate de primirea unor personalități cărora trebuia să li se cîștige sprijinul pentru generalul Mast.

În ce-l privește pe generalul Mast, banii ce i-au fost dați urmau să-i servească la finanțarea campaniei discrete pe care urma să o desfășoare în vederea obținerii investiturii.

Ajunși în această fază a anchetei, am considerat că dispun de suficiente date spre a face demersurile necesare în vederea convocării celor doi generali pentru clarificări. M-am prezentat deci la ministrul de interne și l-am pus la curent cu tot ceea ce aflasem. Fiind vorba de cadre ale armatei, Jules Moch l-a anunțat imediat pe Ramadier, ministrul apărării naționale. Spre deosebire de Moch, care era foarte indignat de comportarea celor doi generali, Ramadier părea mai curînd nemulțumit de acțiunile D.S.T.-ului. Aflînd că datele difuzate de Revers și Mast au caracter politic, nu militar, s-a mai înseninat și a solicitat un răgaz pentru a studia mai bine cazul. După plecarea noastră a constituit o comisie de expertiză, sub președinția sa, care a conchis că datele cuprinse în părțile din raport divulgate nu constituie secrete care să afecteze apărarea națională. Pornind de la această premisă și dovedind o preocupare ieșită din comun de a nu se afecta prestigiul armatei, Ramadier, după o scurtă discuție, fără martori, cu cei doi generali — care, cum era de așteptat, au respins acuzațiile ce li se aduceau —, a procedat la sancționarea lor administrativă.

La cîteva ore după aceasta este eliberat Van Co și, culmea, i se restituie copiile de pe raport, întrucît, după cum s-a considerat, „ele nu aduceau prejudicii statului !".

După cîteva ore îl urmează Peyré, apoi Vinh Xa și Do Dai Phuoc.

La cîtva timp după aceasta am primit un telefon chiar de la generalul Mast. Am rămas stupefiat. Mă felicita pentru modul cum îmi făcusem datoria în afacerea respectivă. Frumoasă consolare !

SECRETE DE STAT SÎNT DIVULGATE

La 8 septembrie 1954, noul director al Securității naționale, Jean Mairey, m-a chemat în biroul său. Îl cunoșteam puțin, deși ne știam de mult unul pe altul.

— Va trebui, mi-a spus Mairey, să efectuați o verificare tehnică pentru a vedea dacă nu cumva sînt instalate microfoane în sala Consiliului de Miniștri, la Elysée. Cred că dispuneți de mijloacele tehnice de investigație necesare.

— Desigur, i-am răspuns, dar vă rog să-mi spuneți despre ce este vorba.

— Nu am dreptul să vă spun nimic. E o problemă pe care președintele Mendès France o consideră secret de stat. Nici ministrul de interne n-o cunoaște.

Niciodată nu m-am putut împăca cu ideea de a acționa fără să știu despre ce este vorba. I-am spus acest lucru lui Mairey.

— Aveți dreptate, consimți el, îl voi anunța pe Pélabon.

André Pélabon, amicul de la Londra și fostul șef al Securității, devenise director al cabinetului lui Mendès France. L-a chemat la telefon.

— Wybot, spuse el lui Pélabon, este gata să facă verificarea solicitată. Dar el găsește că discreția aceasta față de el nu-și are sensul. Mai bine să-l punem la curent.

— Aveți dreptate, făcu Pélabon. Îl voi anunța pe președintele Mendès France. Nu mă îndoiesc de răspunsul său. Să vină Wybot aici !

Într-adevăr, m-a primit Mendès France și m-a informat că era vorba de grave și repetate scurgeri de secrete.

Acestea s-au petrecut, îmi explică el, în Comitetul superior al Apărării Naționale.

Ultima reuniune a Comitetului avusese loc pe 28 iunie. Mendès era la putere de la 18 iunie și asistase la această reuniune pentru prima dată.

— La cîteva zile după ședință — mi-a spus el — mi s-a adus un document care reflecta exact discuțiile purtate de către membrii comitetului.

Divulgări asemănătoare avuseseră loc și sub președinția predecesorului său, mai ales în urma reuniunii Comitetului superior al Apărării Naționale din 26 mai.

Pentru Mendès era exclusă ideea ca trădarea să vină din partea vreunui membru al Comitetului. Bănuia că persoane interesate plasaseră microfoane în sala de ședințe. Ca atare, îl chemase, fără știrea mea, pe șeful Poliției de comunicații radioelectrice. Acesta controlase atent pereții, dar nu descoperise nimic suspect.

Faptul acesta lui Mendès France îi dăduse de gîndit. Dacă nu există microfoane, înseamnă că scurgerile aveau loc prin

alte mijloace. Totuși trăia cu impresia că cineva instalează microfoanele cu puțin înaintea ședințelor Comitetului și le ridică odată cu terminarea acestora.

Cum următoarea ședință trebuia să aibă loc pe 10 septembrie, aprecia că este timpul să se înceapă noi cercetări.

Fără a exclude posibilitatea existenței unor microfoane, mi-am exprimat temerea că scurgerea de secrete ar putea să fie opera unui membru al Comitetului.

Întrevedeam deja și un fir conducător. Scurgerile se produseseră mai întîi sub cabinetul lui Laniel, apoi sub cel al lui Mendès France. De la un cabinet la altul, o parte din compoziția Comitetului suferise modificări. Dacă era vorba de un singur autor, el trebuia să fi funcționat sub ambele guverne.

Am cerut deci lista membrilor Comitetului. Figurau pe aceasta președintele Coty, Edgar Faure, și doi înalți funcționari care asistau la toate reuniunile Comitetului : André Ségalat și Jean Mons.

La René Coty era imposibil să ne gîndim, dar nici asupra vreunuia dintre ceilalți trei nu ne-am putut opri.

La cererea mea, dar numai după o opoziție înverșunată, mi s-au pus la dispoziție și textele ce-i parveniseră la Mendès France.

L-am întrebat pe Mendès cine i-a înmînat documentele în care erau reproduse discuțiile din Comitet.

— Comisarul Jean Dides, mi-a răspuns. El a aflat de divulgări printr-un agent plantat de ani de zile în sînul partidului comunist, un anume Baranès.

Acest nume mi-a adus aminte parcă de ceva. Pierre Bertaux, în timp ce era director general la Securitatea națională, îmi vorbea de un agent cu acest nume care-l informa despre ceea ce se petrece în sînul partidului comunist.

Despre Baranès m-a întrebat apoi succesorul lui Bertaux, Robert Hirch, care s-a interesat cum figurează acesta în arhivele mele, și mi-a dat cîteva documente în legătură cu el. Acestea erau niște pretinse telegrame adresate personal de Stalin conducerii Partidului Comunist Francez.

Din cîte îmi amintesc mi-am exprimat îndoiala cu privire la autenticitatea lor, îndoială împărtășită și de Hirch, care a renunțat să se mai încurce cu această moștenire de la Bertaux. Ministrul de interne de atunci, Charles Brune, îl aprecia însă mult pe acest informator. După el, Baranès merita a fi utilizat la maximum și, în consecință, l-a dat în legă-

tura prefectului Baylot. La rîndul său, acesta l-a încredințat serviciului specializat în problemele anticomuniste de la Prefectura poliției, care era condus de comisarul Dides.

Așa a început epoca de aur a lui Baranès : pentru informațiile pe care le aducea era plătit cu 400.000 sau 500.000 franci pe lună. Chiar dacă a existat posibilitatea de a se verifica informațiile, de a le pune cap la cap, s-a evitat acest lucru, de teama de a nu se desconspira un agent cu totul excepțional.

Într-o bună zi, Baranès a adus însă un document care nu se mai referea la partidul comunist, ci la discuțiile din Comitetul superior al Apărării Naționale. Baranès l-a predat comisarului Dides, care, uluit, l-a transmis prefectului Baylot.

Acesta se prezintă imediat cu el la primul ministru. Vestea provoacă un șoc puternic în sînul guvernului. Președintele Consiliului de Miniștri, Laniel, ministrul de interne, Martinaud-Deplat, și ministrul apărării naționale, René Pleven, sînt de aceeași părere : este o problemă foarte gravă, dar deosebit de secretă. Deși se putea presupune că e vorba de trădare sau de spionaj, D.S.T.-ul nu fu însă anunțat, ci, la propunerea ministrului de interne, rezolvarea problemei îi se încredință prefectului de poliție și comisarului Dides. Cum era și normal, prefectul Baylot a început unele verificări la Secretariatul permanent al Apărării Naționale. S-a cerut astfel secretarului general al Apărării Naționale, Jean Mons, lista cu tot personalul, pentru a fi testat din punctul de vedere al securității. Foarte serviabil, acesta a pus imediat lista la dispoziția anchetatorilor. El a uitat însă să menționeze doi din colaboratorii săi cei mai apropiați, Roland Turpin și Roger Labrusse. Dar nu era ceva atît de grav. Ca și șeful lor, ei erau în afara oricăror bănuieli.

Nu se punea problema să se stabilească autorul divulgării discuțiilor, ci se căuta să se evite alte divulgări. Pentru elucidarea scurgerii informațiilor cu privire la ședința din 26 mai trebuia să se ceară lămuriri de la Baranès, să fie întrebat de unde a obținut documentele care au zguduit guvernul Laniel. Dar Baranès rămase la fel de evaziv, iar Dides, susținînd că nu trebuie forțate lucrurile, nu mai insistă.

Între timp am reușit să stabilesc mai detaliat împrejurările în care cel de-al doilea document, respectiv cel care se referea la discuțiile purtate în Comitet pe 28 iunie, ajunsese la Mendès France.

Ca de obicei, Baranès remisese documentul comisarului Dides. Acesta, om de dreapta, neavînd încredere în François Mitterrand, noul ministru de interne, a prezentat documentul lui Cristian Fouchet, ministru al afacerilor marocane și tunisiene.

Cristian Fouchet a citit cu surpriză comentariul adăugat de informator, în care Baranès explica cum constatase că documentul se afla în posesia Biroului Politic al Partidului Comunist Francez.

De asemenea, mai informa că unul dintre membrii acestui birou afirmase, chipurile, că datele din ședința Comitetului le completează pe cele obținute de la prietenii partidului din rîndul miniștrilor.

Dată fiind gravitatea situației, Fouchet se prezintă imedit cu documentul la Mendès France. Aceasta era situația cînd am fost chemat eu.

Aflînd toate aspectele relatate, mi s-a conturat părerea că Baranès este un informator nesincer care, prin acțiunile sale, urmărește un anumit scop. Dealtfel, era foarte posibil ca el să facă jocul unui grup. Un singur om nu ar reuși o asemenea operație și încă o perioadă atît de lungă de timp, dacă nu ar avea în spatele lui alți oameni, care trag sforile. Dat fiind răgazul scurt pe care-l aveam la dispoziție pînă la noua ședință a Comitetului, l-am convocat pe Baranès la D.S.T. în speranța că voi afla vreun aspect care să-mi permită închiderea breșei. Baranès s-a dovedit însă inabordabil. N-a vrut să răspundă la nici un fel de întrebări.

— Îmi pare rău, s-a scuzat el, dar eu lucrez exclusiv pentru comisarul Dides. Cu altcineva nu vreau să colaborez.

Această atitudine nu făcea decît să amplifice suspiciunile mele cu privire la sinceritatea sa. Am hotărît ca atare să-l pun în filaj. La plecare, oamenii mei l-au luat în primire. Urma să fie filat fără întrerupere zi și noapte. Această măsură am luat-o și față de Dides, pentru a-i putea repera toate legăturile. Mendès France îmi dăduse mînă liberă...

A doua zi însă filorii D.S.T.-ului se întîlnesc în fața domiciliului lui Baranès cu polițiștii de la prefectură, care, în mod paradoxal, încep să-i obstrucționeze.

Aceasta mi-a amintit imediat de momentele de încordare din cazul Ioanovici, cînd oamenii prefecturii îi împiedicau pe inspectorii D.S.T.-ului, uneori făcînd chiar uz de forță, să ia măsurile necesare pentru îndeplinirea misiunilor ce le fuseseră încredințate.

Abia fusesem anunțat de cele întîmplate la domiciliul lui Baranès cînd am fost chemat la telefon de Jean Mairey, care mi-a comunicat că i-a autorizat pe polițiștii de la prefectură să continue ei filajul în cazul respectiv.

— Înțelegeți, domnule Wybot, nu-i puteam refuza. Baranès este omul lor...

Văzîndu-mă în fața faptului împlinit, n-am mai protestat. În fond mă înțelesesem cu Mairey și Dubois — noul prefect — să ne întîlnim în fiecare seară pentru a ne pune de acord în problemele ce priveau cazul respectiv și, ca atare, aveam posibilitatea să mai îndrept cît de cît lucrurile. La prima întîlnire de acest fel am fost asigurat că nu a apărut nimic suspect în activitatea lui Baranès.

În aceste condiții are loc la Elysée reuniunea anunțată a Comitetului superior al Apărării Naționale. În timpul ședinței, Mendès France și François Mitterrand verificau discret atitudinea celorlalți membri ai Comitetului. Constatară că numai două persoane, André Segalat și Jean Mons, notau cu asiduitate. Aceasta însă nu avea de ce să le trezească suspiciuni, deoarece era de datoria lor să noteze intervențiile membrilor Comitetului. În acest timp, mașinile radiogonometrice ale D.S.T.-ului, lăsînd impresia unor autodube ce transportau rufe pentru o spălătorie din apropiere, se învîrteau în jurul clădirii încercînd să detecteze orice eventuală emisiune suspectă. Dar nu s-a descoperit nimic.

Zilele trec. În fiecare seară, în biroul lui François Mitterrand ne făceam regulat prezența. Prefectul Dubois, care-și asumase responsabilitatea filajului lui Baranès, ne informă aparent plictisit :

— Nimic nou.

În această situație, singura șansă care ne mai rămînea de a dibui filiera pe care o parcurgeau datele provenite din ședințele Comitetului era aceea de a se produce o nouă divulgare.

Între timp, inspectorii care îl filau pe Dides mi-au semnalat că la patru zile după ședința Comitetului, spre orele trei după-amiază, avusese loc o discretă întîlnire între Dides și Baranès lîngă Piața Alma. Imediat după aceea, Dides a dat fuga la fostul prefect Baylot, protectorul său, la care a rămas circa o jumătate de oră. În ziua următoare am aflat de la un informator — plasat pe lîngă el — că i-a solicitat o întîlnire lui Cristian Fouchet. L-am anunțat imediat pe Mendès France :

— E aproape sigur, i-am spus președintelui Comitetului, că Dides va prezenta lui Fouchet documente ce reprezintă o nouă divulgare. Mai mult ca sigur că de data aceasta ele cuprind discuțiile purtate în ședința de acum cîteva zile a Comitetului.

Mendès France luă imediat legătura cu Fouchet :

— Este posibil, îi spuse el, ca mîine dimineață să fiți căutat de comisarul Dides spre a vă înmîna unul dintre documentele pe care evită să le predea ministrului de interne. Consider fapta lui ca ilegală și, în consecință, vă cer să anunțați imediat D.S.T.-ul, dacă va proceda astfel.

Într-adevăr, lucrurile s-au petrecut exact cum le prevăzusem. A doua zi dimineața, filorii mei m-au informat că Dides a intrat la Ministerul Afacerilor Tunisiene și Marocane. La puțin timp după aceea am primit telefonul așteptat din partea lui Mendès France, care-mi confirma că Dides se afla la Fouchet cu documentul respectiv.

Nu mai era nici un moment de pierdut. Am luat imediat legătura prin radio cu oamenii mei și le-am ordonat să-l rețină pe Dides la plecare.

Ieșind din minister, Dides a traversat grăbit strada, dar pe trotuarul opus a fost întîmpinat de echipa însărcinată cu reținerea lui. A rămas perplex în fața oamenilor mei. Comisarul divizionar Brugier i-a cerut servieta, pe care, după un moment de împotrivire, i-a cedat-o.

În servietă s-au găsit trei foi scrise de mîna lui Baranès, purtînd data de 14 septembrie 1954, și două foi dactilografiate, toate privind reuniunea Comitetului superior al Apărării Naționale.

— De unde aveți aceste documente ?

— Le am de la un informator care le-a obținut de la partidul comunist, răspunse Dides. Lucrez într-un serviciu din Prefectura poliției. Atît eu cît și informatorul ne-am făcut pur și simplu datoria.

Documentele pe care Dides le adusese lui Fouchet erau incomplete. Restul probabil că se afla în altă parte. Poate la Baranès.

Am ordonat atunci efectuarea unei percheziții la domiciliul acestuia. Acolo am găsit două note manuscrise, una asupra deliberărilor din Comitetul superior al Apărării Naționale din 28 iunie și alta, în curs de elaborare, care rezuma lucrările reuniunii din 10 septembrie.

Baranès a fost adus la sediul D.S.T.-ului și interogat. Era un tip volubil, șarlatan și oarecum simpatic.

Evreu originar din Constantine, debutează ca ziarist în 1943 la Tunis. În același an aderă la Partidul Comunist Tunisian.

După Eliberare, se instalează la Paris și își continuă activitatea ziaristică la diferite publicații de stînga. În 1950 devine ziarist parlamentar și colaborator permanent la săptămînalul comunist „Acțiunea". Treptat se apropie și de stînga gaullistă, care își îngroșa rîndurile, printre alții, și cu foști militanți comuniști. Pierre Bertaux, pe atunci șef al securității, îl studiază și, convins fiind de fragilitatea concepțiilor lui politice, îl contactează în vederea atragerii la colaborare. El considera că, date fiind legăturile pe care Baranès le avea cu unele personalități din rîndul partidului comunist, era un element de perspectivă. După cîteva întîlniri, Bertaux reușește, fără dificultăți, să-l recruteze. După cîtva timp el este încredințat serviciului din cadrul prefecturii care răspundea de problema comunistă, fiind luat în legătură chiar de către șeful acestuia, comisarul Dides. Aducînd o serie de informații, de pildă despre unele manifestații ce urmau a fi organizate de comuniști, atitudinea lor față de anumite evenimente etc., care se confirmau, cîștigă în scurt timp încrederea comisarului. Totodată are grijă să-i atragă atenția la fiecare întîlnire că informațiile au fost obținute de la forurile de conducere ale partidului și că orice neatenție în manipularea lor l-ar pune într-un mare pericol. De teamă să nu piardă un asemenea informator prețios, Dides abdică de la obligația de a-i mai verifica informațiile, acordîndu-le un credit necondiționat. Datele furnizate de el sînt considerate tabu și folosite pentru informări la nivel înalt. Nici chiar atunci cînd Baranès aduce documente de o însemnătate excepțională, cum sînt cele privind discuțiile din Comitetul superior al Apărării Naționale, Dides nu încearcă să stabilească concret de la cine anume proveneau. Dacă ar fi făcut-o, fără îndoială că toate necazurile noastre ar fi fost evitate. Dar el se mulțumea cu explicația stereotipă: „Le am de la partidul comunist".

Acum, avîndu-l pe Baranès în față, puteam să lămuresc eu acest aspect.

Întrebarea mea nu l-a găsit nepregătit. După cîteva încercări de a se eschiva de la un răspuns direct, dîndu-și seama că nu-l voi slăbi pînă ce nu voi afla numele persoanelor de la care a obținut documentele, mi-a declarat că le-a sustras din biroul lui Waldeck Rochet.

Era, evident, un bluf, dar, mărturisesc, bine ales. Neexistînd nici un fel de dovezi, nici martori, într-un cuvînt nimic care să dovedească autenticitatea spuselor sale, era de la sine înțeles că cercetările intrau într-un impas.

Așadar, trebuia să abandonez această pistă și să încerc să găsesc alta. Analizînd din nou situația, am ajuns la concluzia că exista o posibilitate în acest sens: analiza comparativă a documentelor provenite de la Baranès și a notelor oficiale luate în timpul ședinței Comitetului de către Jean Mons. Aș fi putut astfel stabili, de la început, dacă documentele erau copii, mai mult sau mai puțin fidele, ale notelor ori nu aveau nici o legătură cu acestea. În primul caz, urma să-mi îndrept atenția spre Mons și persoanele din preajma sa, în cel de-al doilea, spre alte persoane care participaseră la ședințele Comitetului.

Pornind așadar pe această pistă, i-am solicitat lui Jean Mons notele sale.

Puțin surprins, îmi răspunse că notele de la primele două ședințe este posibil să nu le mai aibă. El mi-a explicat că, potrivit regulii existente în Secretariatul general al Apărării Naționale, după fiecare ședință a Comitetului redacta cîte o dare de seamă, apoi notele folosite în acest scop le ardea. Mi-a promis însă că, dacă nu a ars cumva și notele de la ultima ședință, mi le va pune la dispoziție. Într-adevăr, după cîteva ore, mi-a telefonat că a găsit notele de la ședința din 10 septembrie, dar m-a anunțat totodată că nu mi le poate înmîna decît cu aprobarea lui Mendès France.

Cerînd aprobarea respectivă, acesta mi-a dat-o, dar a cerut ca atît Mons cît și eu să ne prezentăm a doua zi dimineața la vila sa de la Marly cu notele de la ședință și cu documentele provenite de la Baranès, spre a le examina împreună.

La ora stabilită m-am întîlnit cu Mons și am plecat spre vilă. Întrucît îl mai întîlnisem cîndva, în timpul misiunilor mele în Africa de Nord, am început să discutăm despre cunoștințe comune, evoluția noastră după război etc. Cu această ocazie, aflu un amănunt care a început să mă intrige: ascensiunea lui rapidă pînă la funcția ce o deținea se datora lui Emmanuel d'Astier, fost ministru de interne, care, în perioada cînd avea loc afacerea cu divulgarea discuțiilor din Comitet, era director al ziarului „Eliberarea", unde colabora intens și Baranès. Iată dar că ajungeam și pe această nouă pistă la cel care ne dădea atîta bătaie de cap. Între timp am ajuns însă la Marly. Am fost introduși imediat în vilă. Acolo am

văzut că, în afară de Mendès France, se mai aflau Mitterrand și Pèlabon. Am început să examinăm împreună documentele. Comparația făcută a relevat următoarele aspecte : filele provenite de la Baranès nu constituiau o copie fidelă a notelor lui Mons, deoarece unele pasaje mai puțin importante fuseseră omise ; pasajele reținute erau însă copiate ad litteram ; documentul de la Baranès cuprindea și niște concluzii asupra ședinței, care evident nu puteau fi găsite în notele luate de Mons în timpul dezbaterilor.

L-am întrebat atunci pe Mons dacă el nu a întocmit și niște astfel de concluzii. Mi-a răspuns că, potrivit obligațiilor de serviciu, el trebuie să încheie fiecare dare de seamă cu concluzii asupra ședinței la care se referă, dar că ale lui, după cum și-a putut da seama, se deosebesc de cele din documentul presupus a fi o copie a notelor sale. Din păcate însă în momentul respectiv nu puteam verifica acest aspect, deoarece Mons nu adusese concluziile lui, ele nefiindu-i solicitate.

Întrebat fiind cum își explică faptul că notele sale erau reproduse cu exactitate de documentul provenit de la Baranès, Mons, vorbind de pe poziția omului a cărui probitate nu poate fi pusă la îndoială, a evitat un răspuns direct, punînd la rîndul său o întrebare :

— Credeți că dacă eu aș fi autorul divulgărilor, aș fi atît de imprudent încît să-mi copiez cu atîta fidelitate pasajele din note pe care am hotărît să le divulg ?

Evident întrebarea era destul de logică. Dealtfel, ar fi fost și prematur ca să-l suspicionăm de trădare. De aceea, Mendès France conchise că pentru a putea obține indicii mai concludente, este necesar să se stabilească dacă sistemul de păstrare a documentelor folosit în biroul lui Mons asigură deplina securitate a acestora, care dintre persoanele ce au acces în biroul respectiv ar putea comite vreo divulgare etc.

Cu aceasta întîlnirea noastră a luat sfîrșit.

A doua zi dimineața m-am prezentat însă din nou la Mendès France și i-am explicat că obținerea concluziilor respective ne-ar fi de mare ajutor, întrucît, în cazul că ar exista deosebiri mari între ele și cele din documentul provenit de la Baranès, ar însemna că acestea din urmă nu îi aparțin lui Mons, ci altei persoane, probabil chiar autorului divulgărilor. Oricum studiul lor ne-ar putea oferi unele indicii prețioase. Neavînd nimic de obiectat, Mendès France mi-a promis că va încerca să obțină concluziile lui Mons și că mă va anunța imediat ce va intra în posesia lor.

În paralel, am început cercetările ordonate de Mendès. Unul dintre adjuncții mei, comisarul Colona, s-a prezentat la Secretariatul general al Apărării Naționale unde a fost primit imediat de Jean Mons. Foarte amabil și degajat, acesta i-a explicat îndelung măsurile pe care el și colaboratorii săi le luaseră pentru păstrarea secretului. Rezulta astfel că, în absența sa, documentele rămîneau în biroul lui, închise într-o casă de bani a cărei cheie o avea numai el. De asemenea, la plecarea sa de la serviciu, în biroul respectiv rămînea șeful secretariatului, J. Turpin. Într-un cuvînt, se părea că în sistemul folosit pentru păstrarea secretelor nu existau fisuri.

Între timp am primit un telefon de la Mendès France, care mă anunța că a reușit, servindu-se de pretextul că vrea să aibă la el, pentru orice eventualitate, toate materialele privind ultima ședință a Comitetului, să obțină de la Mons și concluziile ce i le solicitasem, fără a-i da de bănuit că vrea să le compare cu documentul provenit de la Baranès și care se afla la mine. Întrucît însă voia să încheiem cît mai repede acest caz, m-a convocat la vila sa în aceeași noapte, spre a examina împreună și concluziile respective.

În consecință, m-am urcat în mașină și pe la 11 noaptea am sosit la Marly. Mitterrand și Pèlabon se aflau deja acolo. Tăcuți și concentrați, am început imediat compararea celor două materiale. Cu surprindere am constatat că, în pofida afirmațiilor lui Mons, concluziile sale și cele din documentul provenit de la Baranès erau aproape identice. A urmat un moment de tăcere în care probabil fiecare se întreba care este rolul lui Mons în această afacere. În sfîrșit, Mendès France, convins că divulgările provin numai din Secretariatul general al Apărării Naționale, încheie ședința, dispunînd ca în sfera investigațiilor să fie cuprinse toate persoanele din acest organism. Aceasta însemna că, în sfîrșit, aveam posibilitatea să procedez la interogarea lui Mons.

A doua zi l-am convocat la sediul D.S.T.-ului. Mi-am pregătit materialele pe baza cărora intenționam să discut cu el și, cînd a sosit, l-am introdus într-o cameră prevăzută cu instalația necesară pentru ascultare și înregistrare. Cînd interogam o persoană, patru inspectori ai D.S.T.-ului, aflați într-o altă cameră, ascultau convorbirea noastră și, dacă omiteam vreun aspect important ori nu sesizam o nuanță, interveneau trimițîndu-mi pe bilețele, ce-mi parveneau chiar în timpul dialogului, observațiile lor sau întrebările pe care considerau că trebuie să le pun persoanei respective. De asemenea, verificau răspunsurile ce îmi erau date de aceasta, con-

fruntau declarațiile sale cu ale celorlalte persoane implicate sau cu cele pe care le dăduse ea însăși anterior, pregăteau întrebări-capcană etc. Într-un cuvînt, mă ajutau în permanență să rectific tirul. În același timp, întreaga convorbire era înregistrată.

Ar fi fost dificil și pentru Mons în acest caz să scape în eventualitatea că ar fi fost într-adevăr vinovat. Dealtfel, nimic din atitudinea lui nu trăda vreo îngrijorare.

L-am invitat deci să ia loc și punînd în fața sa pe birou notele ce-i aparțineau și documentul provenit de la Baranès, i-am spus că aș dori să-i cunosc opinia în legătură cu ele. Reluînd compararea lor, a început să-și expună detaliat părerile, dar, în mod surprinzător, în loc să se oprească asupra nenumăratelor coincidențe constatate, a preferat să reliefeze puținele deosebiri pe care le sesiza. În final a tras concluzia că documentul lui Baranès a fost redactat de unul dintre participanții la ședința Comitetului, asemănările dintre textul acestuia și cel al notelor sale fiind determinate de faptul că amîndoi consemnaseră aceleași discuții purtate, iar deosebirile datorîndu-se amprentei personale a fiecăruia, ei reținînd sau atenuînd ori evidențiind diferite aspecte potrivit propriilor aprecieri, folosind de asemenea expresii și formule diferite etc. Fără îndoială că Mons, în cele cîteva zile care trecuseră de la întîlnirea ce avusese loc la Mendès France, găsise o explicație destul de verosimilă. Totuși explicația respectivă dovedea că el făcuse abstracție de un aspect esențial : concluziile celor două documente, care nu mai erau pur și simplu doar reproduceri ale discuțiilor purtate în comitet, ci rodul unui proces de analiză întreprins asupra acestora, erau și ele aproape identice ; or, un asemenea fapt nu era posibil în ipoteza că ele aparțineau unor persoane diferite. Dar Mons elaborase această explicație neștiind că eu mă aflu în posesia concluziilor sale. Acest atu eu însă voiam să-l folosesc mai tîrziu. Deocamdată puteam să-i zdruncin explicația uzînd de alt argument. L-am întrebat deci :

— Dar de ce n-am admite că notele dumneavoastră au servit ca bază pentru documentul provenit de la Baranès, puținele diferențe existente reflectînd intervențiile personale ale celui care le-a copiat ?

— Imposibil ! a răspuns el pe un ton categoric. Notele mele nu au rămas nici o clipă singure ori neasigurate !

Considerînd că a sosit momentul cînd puteam să-i dau lovitura de grație, l-am întrebat dacă este sigur că concluziile din documentul de la Baranès nu reproduc cumva niște concluzii ale Comitetului.

— Nu, categoric nu ! mi-a răspuns el.

— Este vorba deci despre niște opinii personale cu privire la discuțiile din ședință ?

— Bineînțeles că ele exprimă într-o anumită măsură viziunea autorului lor asupra discuțiilor purtate în ședință.

— Atunci, dacă aceste concluzii nu vă aparțin, așa cum ați afirmat la întîlnirea pe care am avut-o la vila de la Marly, iar ele reflectă într-o anumită măsură perspectiva autorului lor asupra convorbirilor din ședința Comitetului, vă rog să-mi explicați de ce sînt, cu mici excepții, identice cu propriile dumneavoastră concluzii ? l-am întrebat eu, punînd în același timp pe birou în fața lui filele pe care mi le dăduse Mendès France.

Urmă o scenă halucinantă. După cîteva clipe de dezorientare, în care privi stupefiat cînd filele ce eu le scosesem din buzunar și le pusesem în fața lui, cînd spre mine, luă cu mîinile tremurînde cele două rînduri de concluzii și începu să le compare. Era însă evident că procedează astfel mai mult pentru a-și ascunde tulburarea, decît spre a face comparația respectivă.

Dealtfel, după ce le-a răsfoit puțin, fapt ce m-a convins să sesizase încă de la Marly că în documentul provenit de la Baranès figurează conținutul notelor și concluziilor sale, și nu ale altei persoane, exclamă :

— De necrezut ! Într-adevăr, coincidențele sînt de-a dreptul frapante ! Vă rog totuși să mă credeți că nu eu sînt autorul ace tei divulgări ! E penibil ! Nu știu ce explicații să vă dau !

L-am lăsat să vorbească, fără a interveni, observîndu-l însă atent în acest timp. Fără îndoială că fusese puternic șocat, dar nu de similitudinile mergînd pînă la identitate dintre cele două rînduri de concluzii, ci de prezența la mine a materialului pe care el îl încredințase lui Mendès France. Treptat însă a început să-și revină, să-și recapete siguranța.

— În fond nu are rost să mă justific ! și-a rectificat el poziția. Notele mele puteau fi foarte bine copiate de cineva care are chei potrivite la fișetul în care le păstrez.

— Evident, aceasta este o posibilitate și, ca atare, trebuie luată în considerație, l-am aprobat eu. În acest caz se pune însă întrebarea : cine a putut să întreprindă o asemenea acțiune ?

— E greu de spus. Practic, numai Turpin poate intra în biroul meu în timpul cît eu sînt absent. Dar nu mă pot gîndi în nici un caz la el. Colaborăm de mai bine de zece ani și am avut deseori prilejul să-i verific lealitatea.

— Atunci ? am insistat eu.

Ridică din umeri și rămase pe gînduri.

— Ar mai fi colonelul Ruellan, zise el după cîtva timp, dar acesta nu intră în biroul meu decît ca să aducă ori să ia corespondența, să mă informeze în vreo problemă oarecare și numai cînd Turpin nu este acolo. Dealtfel, și el este un om de încredere, vechi colaborator.

— Ar mai fi și altcineva ?

Începu din nou să mediteze.

Profitind de acest scurt răgaz, printr-un bilețel am dat discret ordin ca Turpin să fie adus imediat și interogat, iar cu ceilalți funcționari ai Secretariatului general al Apărării Naționale să se discute despre persoanele care au acces în biroul lui Mons, modul cum lucrează el cu documentele secrete, personalul angrenat în manipularea unor asemenea documente etc.

Între timp, Mons mi-a răspuns la întrebare :

— Nu, nu văd cine altcineva ar mai putea pătrunde în biroul meu.

— Poate că subalternul dumneavoastră, Turpin, v-a dat o mînă de ajutor pe parcursul redactării, dactilografierii sau verificării dării de seamă referitoare la discuțiile purtate în Comitet ?

— Nu, nici aceasta nu s-a întimplat. Vă rog să fiți convins că știu cum trebuie să lucrez cu documentele secrete. Dealtfel, regulile privind asigurarea securității acestor documente sînt riguros respectate în cadrul Secretariatului general al Apărării Naționale.

Din păcate, tocmai în legătură cu acest aspect eu aveam îndoieli serioase în momentul respectiv. Dacă luam în considerare ipoteza că autorul divulgărilor nu era Mons, ci altă persoană din secretariat, trebuia implicit să presupun că aceasta, pentru a intra în posesia documentelor lui, fie le sustrăgea, cu ajutorul unor chei potrivite, din seiful în care erau păstrate, fie exploata niște eventuale defecțiuni din sistemul

de asigurare a securității lor. De aceea, abia așteptam ca inspectorii mei să se întoarcă cu rezultatul acestei noi cercetări. Pînă atunci, am hotărît să întrerup discuția cu Mons și să mă ocup de Turpin. Ca atare, l-am rugat să revină la orele 18 și ne-am despărțit.

Discuțiile cu Turpin s-au dovedit însă infructoase. Acesta repeta cam ceea ce spusese și Mons cu privire la accesul lui în biroul respectiv, la manipularea documentelor secrete etc., susținînd că nu cunoaște niciodată ce conțin documentele secrete cu care lucrează șeful său.

Între timp, inspectorii mei încep să sosească cu declarațiile luate de la funcționarii Secretariatului general al Apărării Naționale. Nerăbdător, încep lectura lor. Parcursesem deja două dintre ele fără să fi descoperit vreun indiciu referitor la o eventuală desconspirare cînd, deodată, rămîn stupefiat : în cea de-a treia declarație, respectiv cea aparținînd colonelului Busquet de Caumont, acesta afirma un lucru ce venea în totală contradicție cu spusele lui Mons și ale lui Turpin.

„Pe 13 septembrie, explica Caumont, în absența domnului Mons, am intrat în biroul său pentru a lăsa diferite documente privind reuniunea Comitetului din 10 septembrie. Dl. Turpin era acolo. Nu m-a mirat. Era un obicei. M-a surprins însă faptul că în fața lui se aflau notele domnului Mons de la ședința din 10 septembrie. Turpin le consulta, bineînțeles".

Aceasta era declarația cea mai revelatoare pe care o obținusem pînă atunci. Ea putea constitui cheia întregii afaceri. Înfrigurat, m-am înapoiat în camera unde se afla Turpin.

Interogatoriul acestuia nu înregistrase nici un progres. Se menținea cu încăpățînare pe linia negării oricărui contact cu documentele secrete ale lui Mons. Atunci, la fel cum procedasem cu șeful său, i-am pus în față declarația colonelului Caumont.

Ar fi putut desigur să nege, să susțină că pe birou se aflaseră propriile sale lucrări și că, în realitate, colonelul le confundase cu ale lui Mons. Desigur, aceasta ar fi creat dificultăți anchetei. Turpin însă, dîndu-și seama că adevărul începuse deja să iasă la iveală, a preferat să adopte o atitudine rezonabilă.

— În ziua de 13 septembrie, a declarat el, domnul Mons a plecat să asiste la o ședință a Comitetului șefilor statelor-majore, lăsînd pe birou darea de seamă referitoare la discuțiile purtate în Comitetul superior al Apărării Naționale. Luînd

cunoştinţă de conţinutul ei, am fost scandalizat de proiectul guvernului de a obţine dreptul să declare la nevoie război, fără a cere, conform constituţiei, autorizaţia parlamentului. Întrucît mi se părea monstruos un asemenea proiect, mi-am notat cîteva date în legătură cu el spre a le transmite unor parlamentari din opoziţie în speranţa că vor reuşi să determine respingerea lui.

— I-aţi contactat personal pe parlamentarii cărora intenţionaţi să le remiteţi notele dumneavoastră ? l-am întrebat nerăbdător să aflu ceea ce mă interesa pe mine, respectiv filiera pe care o urmaseră divulgările.

— Nu ! Întîlnindu-mă cu Labrusse, i-am relatat şi lui ce conţinea darea de seamă, iar el, ca şi mine, s-a simţit la fel de indignat şi s-a declarat de acord cu proiectul meu de a informa opoziţia. Întrucît însă avea mai multe cunoştinţe în rîndul parlamentarilor decît mine, am hotărît împreună ca el să le remită acestora notele luate de mine.

Fără să mai stau pe gînduri, am ordonat ca Labrusse să fie şi el adus la D.S.T. şi interogat.

Acesta era unul dintre cei patru şefi de serviciu din Secretariatul general al Apărării Naţionale.

Apreciind că mă apropii de deznodămîntul acţiunii, l-am anunţat pe Mitterrand. M-a întrebat dacă ar exista posibilitatea să urmărească şi el interogatoriile, dar fără să apară personal.

— Bineînţeles, dispunem de toată instalaţia necesară, i-am răspuns.

În mai puţin de o jumătate de oră a sosit însoţit de Pélabon.

Pînă să-l aducă pe Labrusse, am continuat interogatoriul lui Turpin, întrucît nu ştiam încă cine este autorul celorlalte divulgări. Hărţuit, sfîrşi prin a recunoaşte că tot el este cel vinovat.

— A doua zi după şedinţa din mai, instalîndu-mă în biroul domnului Mons, în absenţa sa, am găsit pe masă notele pe care le luase în timpul şedinţei Comitetului. Consultîndu-le, am fost foarte neplăcut impresionat de poziţia dură preconizată de guvern în războiul din Indochina, aşa că am copiat notele respective cu intenţia de a le aduce la cunoştinţa celor din opoziţie. De fapt, acum am pus la cale cu Labrusse acţiunea noastră.

Întrebîndu-l dacă tot el este autorul divulgării discuţiilor purtate în şedinţa din iunie a Comitetului, mi-a confirmat.

— Evident, pentru că şi la această întrunire s-au pus la cale nişte planuri pe care eu le consideram contrare intereselor Franţei.

În sfîrşit sosi şi Mons. Imediat după reluarea discuţiei, i-am adus la cunoştinţă declaraţiile lui Turpin. Şi-a manifestat uimirea, dar nu mi s-a părut prea convingător. În legătură cu aspectul lăsării documentelor secrete pe masa de lucru la plecarea temporară din birou, a susţinut că aceasta nu se poate datora decît „uitării". Nici de data aceasta însă nu mi s-a părut sincer. Explicaţia lui contrazicea realitatea. Astfel, după prima divulgare, printre eventualele surse ale acesteia a fost inclus şi Secretariatul general al Apărării Naţionale şi, ca atare, i se atrăsese chiar lui atenţia să ia urgent măsurile cele mai drastice pentru întărirea sistemului de securitate a documentelor secrete. Or, atunci păreau destul de îndoielnice celelalte două „uitări" care au urmat. Trebuia deci să lămuresc şi acest aspect. Din păcate însă chiar atunci am fost chemat de Mitterrand.

— Îl ascult pe Labrusse, îmi spuse el, şi se pare că lucrurile nu merg prea bine. Este iritat, vă acuză că l-aţi arestat ilegal, are o atitudine lipsită de condescendenţă faţă de comisarii dumneavoastră. Interveniţi !

În drum spre Labrusse m-a întîmpinat însă unul dintre inspectorii mei, care a scos o filă de hîrtie dintr-o mapă şi, arătîndu-mi cu degetul un pasaj din textul acesteia, mi-a zis :

— Vă rog să citiţi acest pasaj din ultima declaraţie a lui Turpin.

Înţelegînd că trebuie să fie ceva deosebit, am parcurs grăbit cele cîteva rînduri ale pasajului indicat.

— Trebuie să precizez, explica Turpin, că aceste note au fost comunicate de Labrusse, cu consimţămîntul meu, domnului Emmanuel d'Astier de la Vigerie.

Am rămas perplex cînd am citit acest nume. Protectorul lui Mons era prin filiera Turpin — Labrusse, omul la care ajungeau informaţiile.

Neputîndu-mi stăpîni curiozitatea, am început să citesc în continuare. După numai cîteva rînduri, Turpin ne oferă a doua surpriză : Labrusse transmisese informaţii direct lui d'Astier pînă în momentul cînd se declanşase ancheta pentru elucidarea originii desconspirărilor, după care folosisera un intermediar, al cărui nume era Baranès.

Aşadar, lanţul se închidea...

Am luat cu mine declarația lui Turpin și m-am îndreptat spre camera unde se afla Labrusse.

De cum m-a văzut, acesta a început să vocifereze.

— Domnule Wybot, vă rog să faceți să înceteze imediat acest tracasant interogatoriu. Nu am ce să-mi reproșez. Nu cunosc nimic despre originea divulgărilor.

L-am rugat să se calmeze și să ia loc pentru cîteva minute. Apoi i-am citit declarația lui Turpin cu privire la rolul său în afacerea pe care o cercetam.

Uluit de revelațiile colegului său, Labrusse s-a înmuiat dintr-o dată. Ne-a privit abătut, apoi a rostit resemnat :

— Este adevărat.

Docil și aproape indiferent, mi-a relatat apoi că acțiunea sa a fost determinată de dorința de a împiedica guvernul francez să se cramponeze de o politică lipsită de perspectivă istorică. În general, deși am insistat, n-am prea reușit să aflu elemente noi față de cele cunoscute. Simțeam că totuși nu spune tot ce știa nici despre Mons, nici despre d'Astier. Regretam chiar că am pierdut atîta timp cu el. În consecință, am renunțat provizoriu la interogarea lui și am plecat să continui discuția cu Mons.

Cînd ajung în camera unde îl lăsasem, o găsesc goală. Pe coridor întîlnesc un inspector care mă informează :

— Nu se mai află la noi. A fost inculpat pentru neglijență...

N-a mai terminat fraza. Și-a dat seama că înțelesesem. Fiind inculpat numai pentru neglijență, mi se lua dreptul de a-l chestiona mai amănunțit. În acest fel nu mai aveam posibilitatea să stabilesc dacă fapta lui se reduce numai la atîta. Prietenii lui Mons, trebuia să recunosc, lucraseră excelent. Dar aceasta însemna că fuseseră perfect informați cu privire la aspectele pe care le stabilisem în legătură cu rolul lui Mons, la locul unde mă găseam în fiecare moment, la declarațiile făcute de ceilalți etc. Dar cine le putuse oare furniza aceste informații ?

Am început să cercetez. În acest fel reușesc să aflu că în momentul în care Turpin pronunțase numele lui Emmanuel d'Astier, Pélabon, care împreună cu Mitterrand asculta la cască declarațiile acestuia, s-a ridicat de pe scaun și, discret, a dispărut.

Reflectînd asupra acestui aspect, mi-au revenit în minte niște fapte destul de recente. Mendès France, în cursul unor fulminante intervenții împotriva guvernului Laniel, pe care

îl făcuse responsabil de catastrofa de la Dien Bien Phu, se dovedise foarte bine informat cu privire la situația militară din Indochina. Loviturile sale formidabile, argumentația convingătoare folosită îi deschiseseră ușile puterii. Trei zile mai tîrziu cabinetul Laniel căzuse, iar după nouă zile puterea fusese încredințată lui Mendès.

Fusesem intrigat atunci de informațiile de care dispunea. Acum aveam explicația. Ele proveneau de la d'Astier, care era văzut din ce în ce mai des în compania lui. Acesta nu făcea altceva decît să-l informeze, în calitate de ziarist, pe viitorul președinte al Consiliului de Miniștri, motivînd că obținuse datele respective de la personalități demne de încredere interesate în încetarea războiului din Indochina. Mendès nu-și dădea seama că d'Astier dispunea de dările de seamă privind discuțiile ce aveau loc în Comitetul superior al Apărării Naționale, că datele de care se servea în discursurile sale constituiau, de fapt, secrete militare și că ele erau obținute cu prețul trădării. Dacă ar fi avut cea mai mică bănuială, Mendès ar fi respins probabil cu oroare documentația oferită de Emmanuel d'Astier.

Era deci evident că Pélabon, ascultînd declarația lui Turpin, sesizase pericolul pe care l-ar fi prezentat inculparea lui d'Astier : Mendès France ar fi fost și el implicat ca beneficiar al informațiilor obținute prin divulgare. Deci nu prietenii intimi îl scoseseră pe Mons din încurcătură cum crezusem eu la început...

În dimineața următoare au fost inculpați și Turpin și Labrusse.

Lipsea însă ultimul protagonist : Baranès. Falsul informator al poliției, după interogatoriul luat la D.S.T., dispăruse. Am început, ca atare, căutarea lui. Aflînd de aceasta, amicii de la C.I.A. m-au înștiințat că Baranès, după ce plecase de la D.S.T., vizitase Ambasada S.U.A., unde și-a oferit serviciile. Prudenți, americanii își notaseră locul unde poate fi găsit, promițîndu-i că-l vor căuta imediat ce vor avea nevoie de concursul său. Ei așteptaseră apoi sfîrșitul anchetei. Dîndu-și seama că nu-i omul potrivit, nu mai luaseră legătura cu el. În momentul însă cînd au aflat că îl caut, mi-au furnizat datele necesare spre a-l găsi.

Ca urmare, în dimineața următoare, la porțile mănăstirii unde se refugiase, în locul americanilor au bătut oamenii mei.

Peste puțin timp era la sediul D.S.T.-ului. Aici, aflînd că Turpin și Labrusse vorbiseră, s-a decis să ne răspundă sincer la întrebări.

Aflarăm astfel că divulgările de secrete durau de ani de zile și că, după ce ajungeau la d'Astier, datele respective erau folosite în scopuri diverse: discreditarea unor proiecte ale Consiliului de Miniștri, provocarea de crize guvernamentale, imprimarea sau stimularea anumitor orientări în diferite probleme etc. Concomitent se realiza o altă acțiune de o importanță covîrșitoare: dezinformarea guvernului. Această sarcină o îndeplinea Baranès. Bucurîndu-se de un credit nelimitat din partea poliției, el furniza comisarului Dides date și documente secrete oferite de Labrusse, pretinzînd că le-a obținut „de la partidul comunist". Dides le lua și pleca cu ele grăbit spre sediu, știind că informațiile provenind de la partidul comunist aveau mare căutare, iar atunci se producea reacția scontată: recunoscîndu-se în aceste informații o bună parte din secretele de stat, despre care se credea că sînt bine apărate, în rîndul persoanelor din fruntea statului se instala un climat de tensiune, de nesiguranță și de suspiciune.

Ascultînd relatările lui Baranès, am descoperit însă și un aspect deprimant pentru noi cei de la D.S.T. Ultima întîlnire dintre Labrusse și Baranès avusese loc după ce acesta din urmă fusese luat în filaj de poliție, da prefectul nu-mi spusese nimic despre cele întîmplate. Or, cunoașterea unui aspect atît de important ar fi permis, fără îndoială, descoperirea mai devreme a filierei pe care o parcurgeau divulgările. Intrigat, am întrerupt momentan anchetarea lui Baranès și l-am sunat pe prefect. Am aflat atunci uluit că de fapt poliția suspendase filarea lui Baranès a doua zi după ce o începuse. Baranès era doar un informator ireproșabil...

Cu acest interogatoriu am considerat misiunea D.S.T.-ului încheiată.

Baranès n-a fost inculpat, datele pe care le obținea în urma divulgărilor fiindu-i solicitate și acceptate de poliție ca materiale informative. Turpin însă și Labrusse au fost acuzați de trădare și condamnați. Jean Mons a fost doar îndepărtat din Secretariatul general al Apărării Naționale. Ulterior însă i s-au încredințat funcții mai discrete, dar mai înalte. La rîndul său, d'Astier a parvenit pe lîngă de Gaulle. Aspecte, cred, destul de revelatoare...

CUPRINSUL